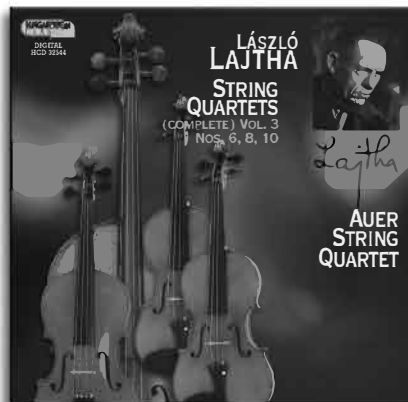
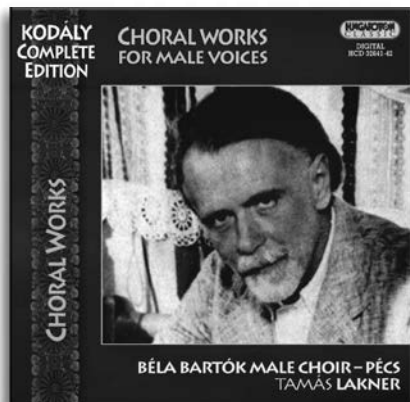
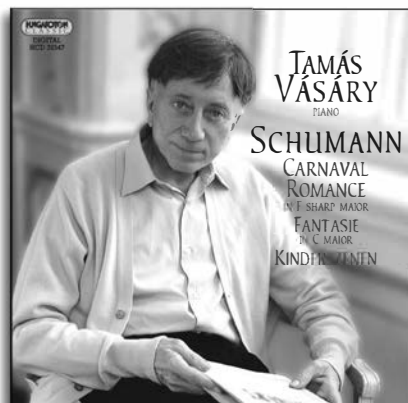

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

2010/3

Várja ÖNT a **HUNGAROTON** CD és DVD MÁRKABOLTJA a Hungaroton székhelyén: Budapest, VII. ker., Rottenbiller utca 47
Nyitva: hétfőtől péntekig 10 - 18 óráig

**A
MAGYAR
KODÁLY TÁRSASÁG
HÍREI**

**SZERKESZTI:
Márkusné Natter-Nád Klára**

**XXXII. évfolyam – 2010/3
szeptember**

TARTALOM

Erkel Ferenc kiállítás.	4
Erkel Ferenc és a Budapesti Filharmóniai Társaság – <i>Bónis Ferenc</i>	5
Magyar Örökség-díj átadás – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	8
Pécsváradtól a Magyar Örökségig – <i>B. Horváth Andrea</i>	11
Kecskemét – Megújult a Kodály Fesztivál – <i>Ittész Mihály</i>	13
Keszthelyi Reneszánsz és Barokk napok – <i>Kutnyánszky Csaba</i>	16
A Budapesti Monteverdi Kórus és Zenekar hangversenye – <i>Párkai István</i>	18
A Budapesti Monteverdi Kórus és vendége a California Redwood Chorale – szerk.	19
Emlékezés Dr. Nagy József-re – <i>Bencze Lászlóné dr. Mező Judit</i>	21
A „Zenei nevelésért Alapítvány” Székesfehérváron – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	28
Kincses Kalotaszeg – <i>Fehér Anikó</i>	31
Évadzáró hangversenyek – Musica Nostra Kórus; Schumann emlékünnepe; Óbudai Kamarakórus – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	34
Emlékezés Kass János grafikus művészre – <i>Ittész Mihály</i>	37
Építaphe – Huszár Klára emlékére – <i>Szőnyi Erzsébet</i>	39
Ádám Jenő emléktábla – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	40
Közhasznúsági jelentés a 2009. évről – <i>Szőnyi Erzsébet</i>	43
Könyvbemutató Hagyományok Háza kiadványai	46

A címdalt Borsos Miklós alkotásával **Szántó Tibor** tervezte

A kiadványt Dobó Nándor tervezte

Kiadja a **Magyar Kodály Társaság**

Felelős kiadó: a **Magyar Kodály Társaság elnöke**

Adószámunk: 19040437-1-42

ISSN 0230-3639

Nyomda: László és Társa Bt.

Felelős vezető: László András

Kiadványunk támogatói

nka
Nemzeti Kulturális Alap

PRO RENOVANDA CULTURA HUNGARIAE

**PRO
CULTURA**

ALAPÍTVÁNY

BARTÓK ÉS KODÁLY - ANNO 1910

KIÁLLÍTÁS

ELSŐ ZENESZERZŐI ESTJEIK CENTENÁRIUMÁN

Dohnányi Ernő

EMLÉKKIÁLLÍTÁS
HALÁLÁNAK 50. ÉVFORDULÓJÁN

Két kiállítás

az MTA Zenetudományi Intézet
Zenetörténeti Múzeumában, 2010

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
Liszt Ferenc Emlékmúzeumának
MEGHÍVÓJA

ERKEL FERENC, A ZENEAKADÉMIA IGAZGATÓJA
című kiállításának megnyitójára

2010. június 5-én, szombaton 17 órára a Liszt Ferenc Kamarateremben

A kiállítást megnyitotta:

Dr. Batta András

zenetörténész, az Egyetem rektora

A kiállítást ismertette:

Dr. Domokos Zsuzsa a Múzeum igazgatója

A megnyitót követően, hangversenyt adott a Zeneakadémia
első tanárainak zongoraműveiből:

Prunyi Ilona zongoraművésznő

Erkel Ferenc: Hattyúdal a Hunyadi László c. operából; Ábrányi Kornél:
Ábránd – magyar népdalok felett; Végh János: Suite en forme de Valse
– közreműködött: **Keveházi Gyöngyi**; Liszt Ferenc: Liebesträume No. 3.,
Loreley, Valse-impromptu, „Un sospiro” – koncertetűd.

Erkel Ferenc és a Budapesti Filharmóniai Társaság

Kodály Zoltán, akit oly sok szál fűzött a XIX. századi magyar operaszerzőhöz, joggal mondhatta róla 150. születésnapján, hogy Erkelt „nem kell exhumálni”, hogy „máig él, mert maradt olyan műve, amely nélkül nem teljes az Opera műsora. Hunyadit 1844 óta, Bánkot 1861 óta játsszák állandóan. Ha nem volt jó tenorista, átírták Bánk főszerepét baritonra, csakhogy játszani lehessen. Úgy is hatott, talán még jobban.”

Erkel Ferenc Gyulán született, e többnyelvű alföldi mezővárosban 1810. november 7-én, meghalt Budapesten, 1893. június 15-én. A család gyökeire a XVI. századi Németalföldre követhetők; ősei 1540 táján telepedtek le Pozsonyban és környékén. Kézműves, borász, tanító, muzsikus egyaránt akadt köztük. A zeneszerző nagyapját, id. Erkel Józsefet, Wenckheim Ferenc gróf hívta Gyulára. Idősebb Erkel gondnokként a kastélyban lakott, de ott, a gróf engedélyével, nyilvános zeneiskolát is működtetett. Fia ifj. Erkel József, Németgyula tanítója és Magyargyula belvárosi templomának karnagya volt, utóbb a Wenckheim uradalom számtartója. Tíz gyermeke között Ferenc volt a másodszületett, s a legidősebb fiú. Középiszkolai tanulmányait és zenei tanulmányait a pozsonyi bencéseknel, illetve Heinrich Klein ottani zeneszerzőnél végezte. Klein professzor személyes kapcsolatban állt Beethovennel; Beethoven zenéjét és Beethoven szabadságvágyát általa szinte a forrásnál ismerte meg az ifjú Erkel. Aki Pozsony után, grófi zenemesterként, Kolozsvárra került. A klasszikus bécsi zene-művészet remekei után itt az 1820 táján kibontakozó magyar történelmi opera úttörő alkotásaival találkozott.

1835 tavaszától Pest-Budán élt, hányatott sorsú magyar színtársulatok karmestereként. 1836-ban a német nyelven játszó Városi Színház szerződtette másodkarnagynak.

1837 augusztusában megnyílt a Nemzeti Színház. Tagjai között már a nyitás napján ott működött Erkel Ferenc: kezdetben ügyelőként, 1838 januárjától első karmesterként. Ez utóbbi minőségében már közvetlen hatással lehetett a város zenei életének alakulására.

Kezdetől fogva lépést tartott a korabeli nemzetközi operaművészet fejlődésével. Donizetti, Bellini, Rossini több műve az Ő betanításában és vezényletével érte meg első hazai és magyar nyelvű előadását – de Beethoven *Fideliója*, Weber *Bűvös vadásza* is.

Ő maga 1840-ben jelentkezett először színpadi szerzőként. Már ezzel a művével, a *Bátori Mária* c. kétfelvonásos operával, felhívta magára a magyar közönség figyelmét, egy úton járva a történelmi múltja iránt a művészet és tudomány minden ágában mélyen érdeklődő közvéleményre. Szenvedélyes történet historiai környezetben, virtuóz áriák és együttesek, az olasz mintákat egyéni módon színező magyar zenei jelenetek: mindebben csírájában már fellelhető a későbbi remekművek minden titka.

Magyarország, a török hódoltság és pusztítás, a kuruc háború és a császári megtorlás miatt három évszázadra elmaradt a muzsika nemzetközi fejlődésében. Erkel zseniális felfedezése volt, hogy közönségét nem a legfejlettebb európai zene mesterfogásai csábítják egy-egy történelmi téma megismerésére; épp ellenkezőleg: önnön történelmi érdeklődése hozhatja közel az opera műfajához. E felismerés szellemében születtek legtökéletesebb remekei: a *Hunyadi László* (1844) és a *Bánk bán* (1861). Ezen az úton haladt többi öt operája is, köztük a *Dózsa György* (1867), a 48-as magyarságnak emléket állító *Névtelen hősök* (1880) és *István király* (1885). Stílusosan egyre messzebb jutott önnön kiindulásától: tanult Verditől, a színmagyar népies operával kísérletező Mosonyitól, az 1870 táján kibontakozó orientalizmustól (Saint-Saëns, Goldmark), kései műveiben Wagnertől is.

Fő művének egyike az 1844-ben komponált *Himnusz*. E műve pályázatra készült és elnyerte annak első díját. Néphimnusszá, a szó igazi értelmében, maga a nép tette. Az 1903-as törvény csak a nép spontán választását szentesítette.

Kiváló zongoravirtuóz is volt. Chopin f-moll és Beethoven Esz-dúr zongoraversenyét (a zongora mellől vezényelve) ő mutatta be a pesti közönségnek. 80. születésnapján, 1890-ben, teljes épségben megőrzött pianisztikus tudásával, gyöngyöző futamaival lepte meg a Filharmonikusok közönségét. 1875-ben, a Zeneakadémia alapításakor, joggal lehetett az intézet másik zongoratanára. Az elsőt Liszt Ferencnek hívták.

Előadóművészi munkássága nem korlátozódott a zongorázásra és az opera-vezénylésre. 1853-ban ő alapította meg a Filharmóniai Társaságot, melynek élén ötvennél több koncertet dirigált. Ő szoktatta rá Pest-Buda lakóit a szimfonikus koncertek rendszeres látogatására. Műsorrendjét a mindenkinél jobban tisztelt Beethoven műveire alapozta, de ő volt a kezdeményezője a magyarországi Schumann-kultusznak és hazai kortársai – Liszt, Mosonyi, Volkmann – népszerűsítésének is. 1865-ban az ő vezényletével csendült fel, Budapesten először, Beethoven IX. szimfóniája.

*

Erkel Ferenc életművéről szólni a Budapesti Filharmóniai Társaság nélkül épp annyira elképzelhetetlen lenne, mint a Filharmóniai Társaság történetéről szólni Erkel Ferenc neve nélkül. A Társaságot Erkel a Nemzeti Színház zenekarának válogatott tagjaival és tagjaiból alapította.

Elsődleges zenei jelentősége mellett a Filharmóniai Társaság a magyar társasélet történetének is fontos szereplője volt a levert szabadságharcot követő Bach-korszakban. Akkortájt ugyanis tiltott dolog volt a társadalmi szervezetek szervezett tevékenysége (vagy: veszélyes a besúgók miatt). A Filharmonikusok sem alakulhattak meg „társaság”-ként, ehhez nem kaptak volna engedélyt a császári adminisztrációtól. Ezért immár 157 esztendő óta töretlen munkásságukat mint a „filharmóniai koncertek vállalkozói” kezdték.

Erkel Ferenc 1870-ig vezette a zenekart, mely vendég-karmesterként több ízben felléptette Liszt Ferencet is.

Erkelt mind a Nemzeti Színház opera-tagozatának vezetésében, mind a Filharmonikusok élén, a győri születésű *Richter János* – a nemzetközi zenei életben ismert nevén Hans Richter – követte. A Liszt- és Wagner-kultusz élharcosa volt rövid budapesti működése idején. Wagner őt hívta meg 1876-ra, a Bayreuthi Ünnepi Játékok Házának felavatására, a teljes Niebelung gyűrűje bemutatására. Ezt megtehetette volna úgy is, mint a pesti Nemzeti Színház operaigazgatója és a Filharmóniai Társaság vezetője. Szabadságkérelmét azonban – melyre a 10 monumentális felvonásból álló Tetralógia megtanulására kért – felettesei megtagadták. Richter tehát lemondott pesti funkcióiról – amivel viszont megnyílt előtte a nagy nemzetközi karrier lehetősége. Hasonló módon üldözte el, másfél évtizeddel később az Operaházat európai minta-intézménnyé fejlesztő *Gustav Mahler*t is a dilettáns főúri intendatúra Budapestről. Mahler pesti működésének mindazonáltal maradt egy fényes dokumentuma: I. szimfóniájának ősbemutatója a Filharmóniai Társaság hangversenyén, a zeneszerző vezényletével.

Richter utóda a Filharmonikusok élén Erkel Ferenc négy muzsikusi fia közül a legfiatalabb, *Erkel Sándor* lett, kora legzseniálisabb karmestereinek egyike. Őt – Richterrel és Mahlerrel ellentétben – nem elüldözte, hanem erőszakkal itt marasztotta a főúri intendatúra, megakadályozva nemzetközi pályáját. Erkel Sándor jelentős Brahms-, Dvorák- és Goldmark-kultusz kezdeményezett Budapesten, az említett mesterek idehívásával. Ő volt a karmestere Brahms B-dúr zongoraversenye ősbemutatójának, a zeneszerző szólista-közreműködésével. Erkel Sándor 1900-as halála után az ugyancsak kiváló *Kerner István* lett a Filharmonikusok vezetője. Ő vezényelte Bartók Kossuth-szimfóniájának bemutatóját.

1919-től gyakorlatilag 1944-ig, tehát 25 éven át, *Dohnányi Ernő* volt a Filharmonikusok elnök-karnagya. Ez a negyedszázad a Társaság nemzetközi rangra emelkedésének korszaka volt. Dohnányi korszerűsítette a repertoárt. A klasszikus-romantikus alapokat megtartotta, de bemutatta Budapesten legjelentősebb európai kortársait. Mindenek előtt a magyarokat: Bartókot, Kodályt, Weinert, és saját műveit is. Ugyancsak másorra tűzte fiatal magyarok alkotásait. Gondja volt, továbbá Stravinsky, Ravel, Hindemith személyes megjelenésére, és a nemzetközi előadóművészgárda legjobbainak bemutatására is.

Dohnányi és a Filharmóniai Társaság magyar ősbemutatói közül megemlíthető Bartók Tánc szvitje és Csodálatos mandarin-szvitje, hazai premierjei közül az I. zongoraverseny, a Cantata profana, és a Zene húros hangszerekre, ütőkre és cselesztára. Kodály ősbemutatói: a Psalmus hungaricus és a Galántai táncok. Első magyarországi Kodály-előadásai: a Marosszéki táncok és a Hány János-szvit.

Dohnányi 1944-ben elhagyta az országot, ahová hamis vádak miatt soha nem tért vissza. Filharmonikusai hívek maradtak hozzá haláláig, 1960-ig nem választottak új elnök-karnagyot. 1960-ban *Ferencsik Jánost* választották erre a posztra. Őt *Koródi András*, *Erich Bergel*, majd *Rico Saccani* követte.

Addigra a Társaság nem volt már egyedüli főszereplője a főváros szimfonikus koncertjeinek. Felnőtt mellé az Állami Hangversenyzenekar, a mai Nemzeti Filharmónia és megalakult a Rádiózenekar, mely különösen a kortársi zene megismertetésére specializálódott. Majd létrejött a Fesztiválzenekar is. Az operaházi tagokból verbuválódott filharmonikusokkal szemben az utóbb említett három együttes kizárólag koncert-muzsikálással foglalkozik. Ez jelentős erőfeszítésre készítette a Filharmóniai Társaságot: nagy kihívásnak kellett megfelelnie, hogy bebizonyítsa létjogosultságát. Szerencsére, a Filharmonikusok megtalálták önálló stílusukat és hangjukat. Mint Erkel Ferenc tette: műsorukat klasszikus és romantikus alapokra építik, ebben a világban azonban sok új felfedezésre vállalkoznak. És, óvatos adagolással vállalják az újabb magyar szerzők népszerűsítését is, Szokolayig és Petrovicsig.

Szívből kívánom Magyarország másfél százada működő, tehát legnagyobb múltú zenei társaságának, hogy ebben a nemzeti és nemzetközi szellemben folytassa nevelő és gyönyörködtető tevékenységét a következő másfél évszázadban és tovább is.

Bónis Ferenc

(Elhangzott, A Magyar Örökség-díj átadó ünnepségen, 2010. június 19-én)

Magyar Örökség-díj átadás 2010

„A Magyar Örökség Díj 1995-ös megalapítása óta hivatásának tekinti azoknak az értékeknek a felmutatását, amelyek a múltban és a jelenben egyaránt hozzájárultak a megújulás reményét fenntartó nemzeti önbecsülés erősítéséhez, gazdagításához. 1995 decembere óta, immár 15 éve jövünk össze negyedévenként az Örökség Díj átadási ünnepségekre.”

E szavakkal kezdte megnyitó beszédét *Hámori József* professzor a Bizottság elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében, 2010. június 19-én.

Ez alkalommal is, a beérkezett ajánlások közül a bíráló bizottság hét kitüntető címre tett javaslatot arra, hogy a zsűri döntése alapján nevük bekerüljön az Aranykönyvbe, a „Magyarság Láthatatlan Szellemi Múzeumába.” Az első díjazott: „Erkel Ferenc Életműve és az általa alapított Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara”, laudátor: *Dr. Bónis Ferenc* zenetörténész.

Ezt követően *Juhász Judit* levezető elnök, felkérte *Erkel Tibor* urat és unokáit az oklevél és az érem átvételére. A teremben helyet foglaló Filharmóniai Társaság tagjaiból alakult vonósnégyes, játszott több alkalommal *Weiner Leó – Bartók Béla: Gyermekeknek átíratából*.

A magyar oktatási hagyományokat két díjjal ismerték el. Elsőként hangzott fel a „A Burg Kastl Magyar Gimnázium fél évszázados nevelő tevékenységét” méltató laudáció az iskoláról, mely fél évszázadig teljesített honmegtartó missziót. A Gimnázium 1958-ban nyitotta meg kapuit Bajorországban a második világháború után külföldre szakadt és az 1956-ban menekült magyar diákok részére, és biztosította a magas színvonalú anyanyelvi oktatást. A Gimnázium 2006-ig működött. A volt diákoknak – akiknek egy csoportja részt vett az ünnepségen – közös összefogással, további céljához tartozik, hogy többek között a „Múlt a jövőért” jótékonyági akció keretében anyagi és morális támogatást nyújtsanak a határon túli régiókban élő rászoruló magyar diákoknak.

A másik díjazott „A Kárpát-medencei magyar középiskolák nemzetmegtartó szellemisége”. Bár ezer éves múltra tekint vissza a magyar oktatásügy, csak az 1867-es kiegyezést követően egy évvel hirdethette ki a magyar országgyűlés az általános és kötelező népiskolai törvényt, majd néhány évre rá, 1888-ban a középiskolai törvényt, s később megalkotta a többi középfokú szakoktatási intézményre vonatkozó szabályt. Az utóbbiak lényege, hogy egységesen szigorú szemléletmódot alakított ki a Kárpát-medence valamennyi, a magyar oktatásügy irányítása alá tartozó, magyar és nem magyar tannyelvű középfokú oktatási intézmény számára.

A közönség számára vetített képekkel mutattak be néhány szép, – többnyire 100 esztendősz levelezőlapon – fennmaradt középiskolai és szakképző épületet, illusztrálva a középfokú oktatási intézmények fenntartóinak sokszínűségét, hiszen nem csak az állam, a városok és községek tartottak fenn ilyen intézményeket, hanem a különböző felekezetek és szerzetesrendek, sőt magánszemélyek is. Az egyes iskolatípusok is változatosak voltak: különböző gimnáziumok, reáliskolák, polgári iskolák, felsőbb leány- és fiúiskolák, az egyes szakmák felső ipariskolái, felsőkereskedelmi-mezőgazdasági szakiskolák, középfokú gazdasági tanintézetek és mások. Ezek mind nívós iskolák voltak és hosszan sorolta a laudátor azokat az európai híró neves magyar személyiségeket akik a különböző iskolákban végeztek.

„Igaz emberek igaz tanításai, s a nemzeti nyelv fennmaradásáért vívott harcuk nagyban segítették a magyarság fennmaradását. Minden tisztelet az igaz úton haladóknak, hiszen nekik köszönhető, hogy továbbra is az 1888-as középiskolai törvény szellemében működnek a Kárpát-medence magyar tannyelvű középiskolái, s hogy kultúránk, nyelvünk újra régi szépségben kezd ragyogni.” E szavakkal fejezte be laudációját *Dr. Gazda István* tudománytörténész. A kitüntetést *Hoffmann Rózsa* oktatási államtitkárnak adták át.

A következő díjat „Hódmezővásárhely kultúraőrző- és teremtő tevékenysége”, *Jókai Anna* a Bíráló Bizottság tagja hirdette ki, megemlítve, hogy a város úgy őrzi múltját, hogy a jövőnek is ad. – Hód és Vásárhely nevét az oklevelek a 13.században említik először. 1282-ben a Képes Krónikából is ismert hód-mezei csatában Kun László legyőzte a betörő kunokat, de a korszak szokásával ellentétben a vesztesek egy részét a település befogadta. Mezővárosi rangot 1446-ban Hunyadi Jánostól kaptak. – A továbbiakban a laudátor *Szenti Tibor* író, néprajzkutató vázolta a város történelmi múltját, a történelmileg kialakult tanyavilág jelentőségét, a város sokrétű kultúráját, hosszan sorolva Vásárhely jeleseit, és a legnemesebb iskoláztatás hagyományait. Több példával illusztrálta a város befogadó készségét, melynek legutóbbi megnyilvánulása, mikor a 2004. decemberi fiaskót szenvedett népszavazást követően az önkormányzat meghirdette a „Hódmezővásárhely Tiszteletbeli Polgára” címet.

A Magyar Örökség Díjátadó ünnepségén a díjazott városból nagy küldöttség vett részt, akik szívesen váltottak szót a többi jelenlévővel. Így jutott tudomásomra a „befogadó város” egy szép zenei eseménye is, amit megoszthatunk az olvasókkal.

Zágoniak vendégszereplése Hódmezővásárhelyen (fotó: Palócz Imre)

2010. április 23-án Hódmezővásárhelyen együtt tartott nagyszerű kórushangversenyt a *zágoni Mikes Kelemen Vegyeskar* és a vendéglátó *Városi Kórus egyesület Vegyeskara* a Belvárosi Katolikus Templomban. Másnap a Városháza Dísztermében a zágoni vendégek, polgármesterükkel, Kis Józseffel az élen, dr. Kószó Péter alpolgármestertől és a határon

túli magyar kapcsolatokért felelős *dr. Berényi Károly* tanácsnoktól vették át a Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város tiszteletbeli polgárságát igazoló okleveleiket. A Kárpát-medence két egymástól távoli vidékén élő magyarjai között létrejött kapcsolat Borsos Annamária zongoratanárnő, a Hódmezővásárhelyi Kórusegylet elnökének ismeretsége révén jött létre.

2009 júliusában a zágoni falunapok eseményeire hívták meg elsőként a dél-alföldi város kórusát, a Mikes-kúriával szemben felállított II. Rákóczi Ferenc fejedelem mellszobrának avatójára. A vendéglátó kórus karnagya *Bokor Emma Mária* ismertette a kórus múltját. A történelmi és irodalmi nevezetességekről ismert városban 1881-ben alakult a *Zágoni Dalkör*. Később Zágoni Dalárda néven működött, és ezelőtt 15 évvel vette fel a *Mikes Kelemen Vegyeskar* nevet. Alapítványt alakítottak és elkötelezetten ápolják zenei anyanyelvüket.

2010 tavaszán a zágoni kórus 20 tagja viszonzhatta a látogatást. Az ötvenezer lakosú mezőváros patinás tanácstermében vették át az összehozásunkat igazoló oklevelet a zágoniak, és a kórus együtt énekelte el a vendéglátó karnagy *Búza András* vezényletével Vörösmarty megzenésített himnuszát, a Szózatot. A Városháza kapuján kilépve a Kossuth térre, már a város tiszteletbeli polgáraiként igyekeztek a Péczely Attila Zeneiskolába, ahol kezdődött világhírű zongoraművésznőnk, a vásárhelyi születésű *Hegedűs Endre* koncertje.

A három napos hódmezővásárhelyi vendégeskedés után hazaindulva meghívást adtak át a háromszékiek: ezután ismét a vásárhelyiek a sor – július 4-re Zágonba, kórustalálkozóra várják őket...

Márkusné Natter-Nád Klára

Pécsváradtól a Magyar Örökségig

A fenti címmel szervezetünk kétnapos programot – az **Andor Ilona Baráti Társaság Kodály Kórusa** (elnök / karnagy *B. Horváth Andrea*) – bekapcsolódva az EKF 2010 rendezvény sorozatába. Hangversenyekkel névadóinkra emlékeztünk és emlékeztettünk, így **Andor Ilonára** a nemzetközi hírű Liszt és Magyar Örökség díjas zenepedagógusra aki, 1904-ben **Pécsváradon** született, immáron a város díszpolgára, majd Pécsen tanított aztán a fővárosban folytatta kórusnevelő tevékenységét.

Nem vagyunk a dátumok rabjai, nem hiszünk abban, hogy csak akkor kell emlékezni amikor kerek az évforduló, hanem mindennapjaink és műsoraink fontos vonala ez a tevékenység, mert a kórus több mint hatvan éve kapta meg az engedélyt a névviselésre Kodály Tanár Úrtól! Pécsvárad és Pécs összekötődik gondolatainkban, előbbi alapítókarnagyunk – Andor Ilona – szülővárosa, utóbbiban pedig a Leővey Klára Gimnázium a közös

pont, mert Budapesten mi is ugyanezen nevű gimnáziumba járva ismer-
tük meg a közös éneklés semmihez sem hasonlítható élményét.

Május 17-én Pécssett a Dóm Múzeumban léptünk fel először, ahol első
vendégkórusunk a **Leőwey Klára Gimnázium Lánykórusa** volt, karnagy
Dr. Szabó Szabolcs. A jól felkészült fiatalokkal való együttműködés nagy
örömet okozott kórusunknak. A közös zenei nyelv és - ízlés pillanatok
alatt érezhető volt a Kodály és Bartók művekben. Másik meghívottunk a
neves **Pécsi Kamarakórus** volt, karnagy *Tillai Aurél*, akik színes, igényes
műsorukkal úgyszintén hozzájárultak a közönségsikerhez. A szervezés
közben egy érdekesség is kiderült, *Szauer Dezsőné*, aki régebben szintén
a Pécsi Kamarakórus tagja volt mesélte, hogy 1958 áprilisában a pécsi
Leőwey Klára Gimnáziumban énekelt a pesti Leőwey Klára Gimnázium
Kodály Kórusa Ilonka néniével. Ezen a találkozón ő is ott dalolt ...

Ugyan nem túl nagy ez a hangversenyhelyszín, de igen impozáns a
reneszánsz kapuív alatt elhelyezett „színpad”, nem is beszélve a galérián
éppen most látogatható ravennai mozaik kiállítás színpompás keretéről.
Bartók maga is hangversenyezett Pécssett 1923-ban, erre emlékezve éne-
kelte el a kórus a 27 egyneműkarból azt az öt művet, melyekhez kiszene-
kari kíséret is létezik. A hangverseny legemlékezetesebb perceit számunk-
ra ez jelentette, a művek megszólaltatása nekem mindig kivételes lehetősé-
g, melyet a közönség is nagy tapssal honorált, közreműködött a Pécsi
Filharmonikusok kamrazzenekara.

Május 18-án *Pécsváradra* látogattunk, ahol a barokk szülőház, ami ön-
magában is kulturális érték, a helyiekkel karöltve – Önkormányzat és a
Várbarát Kör – már emléktáblával is hirdeti híres szülöttjét. Több alka-
lommal helyeztünk el koszorút énekszóval is emlékezve pl. a Pécsváradra

Kamarakórossal valamint a fent említett potentátokkal. Szép hagyományként veszünk ebben részt ugyanúgy, mint ahogy mindig hangversenyt adunk a vár Dísztermében. Ebben az évben a **komlói Pedagógus Kamarakórus**, karnagy *dr. Szabó Szabolcs* volt a meghívott szereplő, akik magas színvonalú műsorukkal még meghittebbé tették ezt a délutánt.

Andor Ilona idejében az is szokás volt, hogy a fiatal karvezetők is vezényelhetek. Ezt a hagyomány mi is megőriztük így első nap *Breinich Beáta* vezényelt két Kodály művet, második nap pedig *Parlagi Virág* egy Bartók és Kodály művet. Mind a két koncert közös énekléssel zárult a meghívott kórusokkal és karnagyaik vezényletével aláhúzva az ismert kodályi gondolatot „*Nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak.*”

B. Horváth Andrea

Kecskemét

Megújult a Kodály Fesztivál

A Kecskeméti Lapok június 16-i száma ezzel a címmel számolt be a hagyományos nyári művészeti eseménysorozat megnyitásáról és programterveiről. A fesztivált rendező Kecskeméti Kulturális és Konferencia Központ igazgatóját, *Bak Lajost* idézve emelte ki, hogy a rendezők célja az volt, hogy „a fesztivál idén megújuljon és kinyíljon”. Ez a nyilatkozó szerint abban állt, hogy megpróbálták „a komolyzenét egy kicsit fogyaszttha-

több formában közelebb vinni a közönséghez”. E törekvés jegyében hangzott el a június 10-i nyitó koncert a nagytemplomban. *Rost Andrea*, világhírű szopránénekesnőnk, tőle szokatlan területen mutatkozott be *Bognár Szilvia* énekes és öttagú hangszeres együttes társaságában. A június 10-iki Pannon dalok című „műsor zenei anyagát Rost Andrea koncepciója alapján, népzenei előképek felhasználásával többen komponálták. A műsorfüzet így kínálta a hangversenyt: a feldolgozásokkal a művésznő „vall tágabb szülőföldjéről – dalban”, [...] „archaikus magyar népdaloktól a cigányság dallamain keresztül egészen a klezmer sokmindent ötvöző szólamaiig”. A meglepett hallgatónak az volt az érzése, hogy a maga műfajában színvonalas összeállítás és kitűnő előadás a helyszínt és a túlerősített dinamikát illetően eltévedt...

Fesztiválynitó beszédében, illetve a műsorfüzetbe írott Ajánlásban *Szokolay Sándor* is szólt a ma gyakran emlegetett megújulásról, újrakezdésről, de hozzátette: „Ilyenkor nem árt még meglévő értékeinkről leltárt készíteni, és mindent, amink csak maradt, felhasználni a szebb jövő építéséhez. Kodály és életműve [...] olyan szegletkő, melyre építeni lehet, sőt kell; nem jobb híján, hanem mert jobb nincs, sőt nem is lehetne.”

A megújulás jegyében a hagyományos helyszínek – jobbára a városközpont templomai – mellett a Malom bevásárlóközpont és (amennyire az időjárás engedte) a főtéri romkert és a városháza erkélye és árkádja is otthont adott egy-egy eseménynek. Ezek közreműködői a *Győri Űtőegyüttes*, a *Brass in the Five* és *Méhes Csaba* mozgásművész voltak. (Ezekről a VI. 20-iki eseményekről akadémizotázás miatt e sorok írójának nincs sajátos személyes benyomása. A műsorfüzet a régi zene és a kortárs művek jelenlétéről tanúskodnak.) A Naiv Művészek múzeumának kertjében táncos vendégeivel a *Csik Zenekar* a mostanában rájuk jellemzően népzenei és mai populáris számokat elegyítő, népes közönséget vonzó programmal szerepelt (VI. 24.)

A templomi hangversenyek sorát június 16-án *Szenthelyi Miklós* (hegedű) és *Faludi Judit* (cselló) estje nyitotta meg. A művészpár barokk és klasszikus művek mellett – természetesen – Kodály Duóját is előadta.

Örömmel vettük, hogy a műsorfüzetben meghirdetett, jelentős részben nem igazán templomba illő világi műveket tartalmazó program helyett tisztán egyházi kompozíciókkal szerepelt az idén is külföldi sikereket arató, megyei Príma díjas *Aurin Leánykar*, *Durányik László* vezényletével. Műsoruk áttekintést adott a reneszánsztól a kortárs művészetig a piarista templomban (VI. 18.). A barátok temploma a *Mandel Quartet* 16-9. századi bájos apróságokból álló világi műsorát fogadta be VI. 22-én.

Leginkább házimuzsikálásnak nevezhető program hangzott el a Kodály Intézetben és a Bozsó Gyűjtemény meghitt környezetében. Az előbbi helyen dán művészek mutatkoztak be (VI. 14.): *Susanne Bungaard* (ének) és *Mette Christensen* (zongora) műsora nálunk ritkaságnak számító művekkel, Nielsen és Kuhlau darabokkal is szolgált. A múzeumi környezet-

ben Györi Noémi és Madaras Gergely fuvoladuójához Razvaljajeva Anasztázia hárfaművésznő csatlakozott. (VI. 25.) Színvonalas produkciójukban Kodály-művek is megszólaltak, válogatás az Epigrammákból és a Gyermektáncokból.

A Miskolci Csodamalom Bábszínház Tóth László mintegy órányi, találékony adaptációjában játszotta a Ciróka Bábszínházban a Hány Jánost. A társzművészetek más módon is helyet kaptak a fesztiválon. Tóth István fotóművész gyűjteményes kiállítását zenei és színművészi közreműködéssel tarták a közönség elé június 11-én, 19-én pedig a Zsolnay remekművek című kiállítással mutatkozott be Kecskeméten az év magyar európai kulturális fővárosa. A megnyitón a helyi M. Bodon Pál Zeneiskola tanári kvartettje működött közre, többek között Kodály Gavotte-jával.

Mellékdal, I. Ezen a napon volt a Múzeumok Éjszakája sokakat megmozgató programja is. A Kodály Intézet a város művészeti gyűjteményeit, műhelyeit bemutató eseménysorozathoz kortárs képzőművészek kiállításával, az Intézetet bemutató videoprogrammal és a *Reneszánsz Consort* rövid hangversenyeivel csatlakozott.

Mellékdal, II. A Magyar Kodály Társaság kecskeméti tagcsoportjának évadzáró összejövelete is a Fesztivál idejére esett. Június 11-én a Kodály Intézetben másfél év eseményeit és a következő évad terveit a tag csoport vezetője, Jámbor Zsolt foglalta össze. A tartalmas programok legfőbb anyagi támaszát az önkormányzat által meghirdetett Kodály Örökség Program jelenti. Az alkalom vendége Társaságunk elnöke, Szőnyi Erzsébet tanárnő volt, akivel sokoldalú munkásságáról és Kodály Zoltánnal kapcsolatos emlékeiről folyt tartalmas – hangfelvételekkel színesített – beszélgetés.

Visszatérve a Fesztiválhoz: június 28-án az Új-kollégiumban hangzott el a záróhangverseny, melyen a *Kecskeméti Szimfonikus Zenekar* az Erkel évforduló és a népi-nemzeti zenék jegyében összeállított műsorral szerepelt. A Bánk bán részleteit Molnár András és Tóth János operaénekesek közreműködésével szövegezték meg. Kodályt a Nyári este képviselte. A koncert második részében két népszerű alkotás szólalt meg. Smetana Moldvája és Borogyintól a Poloveci táncok. Úgy vélem, a Gerhát László vezényelte hangverseny programja távlatosan jelezte a kecskeméti Kodály Fesztivál lehetséges arculatának fő vonását.

A folytatásra ad reményt a dr. Zombor Gábor polgármester műsorfüzetben közölt Köszöntője. „Kecskemét: Kodály városa – valljuk mi kecskemétiak büszkén [...] A Kodály Fesztivál presztízsénél és színvonalánál fogva egyaránt országos jelentőségűnek mondható rendezvénysorozat, melyet Kecskemét kiemelten támogat.”

Így legyen továbbra is!

Ittész Mihály

Keszthelyi Reneszánsz és Barokk Napok

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége, a KÓTA rendezésében tartotta a Keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban a XX. Jubileumi Reneszánsz és Barokk napokat 2010. július 12-24-ig.

A kurzus első hetében tartott „Blockflöte és fafúvós hangszerek” kurzus-vezető tanára *Kállay Gábor* volt. A reneszánsz és barokk táncok kurzus-vezetője: *Aranyos Ágota*. A népi énekstílus csoportjának vezető tanára: *Bodza Klára*.

A hagyományoknak megfelelően a II. Turnus idejében tartották a „Kórusirodalom-ismeret és karvezetés”, valamint a „Régi gitármuzsika – kamaramuzsika” kurzusát.

Az idén huszadik alkalommal megrendezett keszthelyi Reneszánsz és Barokk Napok kurzusai, s köztük a Karvezető kurzus színes és egyben izgalmas programot biztosított a jelentkezőknek. A *Párkai István*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professor emeritusa által 18évig irányított karnagy képzést tavaly vette át *dr. Kutnyánszky Csaba*, a Zeneakadémia docense, akinek számára a váltás szakmai kihívás és egyben megtisztelő feladat is volt.

Mint minden esztendőben, a kurzussal kapcsolatos várakozás kettős volt: egyfelől milyen szakmai hozadéka lesz a szűk egy hét alatt elsajátí-

tandó repertoárnak, másfelől pedig a vezénylők felkészültsége és így a záróhangverseny színvonala a korábbi években megszokotthoz mérhető lesz-e?

Az első kérdés megválaszolásához nagyban hozzájárult, hogy a kb. egy órányi kórus-repertoár nem csupán igazi különlegességeket tartalmazott, de alkalmas volt néhány, a kor előadói praxisával kapcsolatos szabály gyakorlati tárgyalására is. Mindemellett a gyakorlókarnagyok az elsajátított művek révén lehetőséget kaptak kórusaik repertoárbővítésére is. A kora-reneszánsz angol, olasz, spanyol és francia nyelvű darabok mellett elhangzott két részlet Johann Hermann Schein *Musica boscareccia* c. gyűjteményéből, felcsendültek Jacob Arcadelt és Andrea Gabrieli ritkán hallott madrigáljai, Heinrich Schütz, Salomone Rossi és Gregorio Allegri motettái, valamint az angol kora-barokk szerző, Adrian Batten anthemje is. A koncertet Georg Philipp Telemann *Hosianna dem Sohne David* c. motettája zárta.

A záróhangversenyre a Keszthelyi kastély Tükörtermében került sor. A vezénylők alapos felkészültsége garanciát nyújtott a hangverseny sikeréhez, melyen közreműködtek a *Lorenz Dávid* által vezetett gitárkurzus hallgatói is.

Dr. Czoma László igazgató úr szavai, melyek a koncert végén hangzottak el, megerősítették a KÓTA és a Kastélymúzeum közötti további együttműködés szándékát

Kutnyánszky Csaba

A Budapesti Monteverdi Kórus és Zenekar hangversenye a Ciszterci Szent Imre templomban, 2010. május 29.

Ismét hallható volt Budapesten **Bach h-moll miséje**, ez a csodálatos remekmű, mely mindig tömegeket vonz. Hogy aránylag ritkán szólal meg, annak oka a mű összetettségében, előadói igényességében és hatalmas méretében rejlik. Az amatőrnek számító, de sokszor profi énekkarokkal vetekedő Budapesti Monteverdi Kórus (karigazgató: Kollár Éva) már nem először énekelte ezt a nehéz művet. Teljesen érhető, hogy a kórus létszáma kibővítésre szorult, hiszen az általában hatalmas hangzást igénylő, nagy hangterjedelmű kóruszámokon túlmenően kétkórusos tételek is vannak a misében. *Kollár Éva*, a produkció karmestere briliánsan kezében tartotta a sokrétű anyagot.

A helyszín – a Ciszterci Szent Imre templom – azok közé a templomi koncerthelyek közé tartozik Budapesten, ahol a visszhang nem túlzott, nem bántó, de azért van. Így tudomásul kell venni a hallgatónak, hogy a gyakran igen mozgékony szólamok olykor foltszerűvé válnak. Miután biztosra vehető a szólamok magas fokú, kifogástalan tudása és virtuóz megszólaltatása, ez az akusztikai szükségszerűség nem igazán bántó. Sőt sokszor – főleg a lendületén keresztül – igen meggyőző. A régi hangszeren játszó zenekar jól szolgálta a produkció egészét, a kényes trombitaszólamok kiváló megoldása különösen figyelemfelkeltő volt. A templomi akusztikában olykor hiányérzetet okozott az áriákban szereplő szóló-

hangszerek (hegedű, fuvola, oboa d'amore) és a szólisták szólamai közötti egyensúly labilitása. Az egyébként kitűnően működő szólista kvintett tagjai *Zádori Mária*, *Darázs Renáta*, *Rém Gabriella*, *Szigetvári Dávid* és *Kovács István* voltak.

Az emlékezetes produkciót a közönség nagy ovációval fogadta.

Párkai István

**A Budapesti Monteverdi Kórus és
a California Redwood Chorale
közös hangversenye a
Budavári Mátyás Templomban, 2010 június 25-én**

„A két együttes kapcsolatát a modern világ egyik újításának köszönhetjük – hangzott fel a műsorvezető ismertetése – amerikai barátaink olyan magyar kórust kerestek a világhálón, amelyiknek műsorán szerepelt *Kodály Zoltán Missa brevis* című műve, mert ők is csodálattal adóztak ennek a gyönyörű zenének, és szeretnék volna előadni Magyarországon, egy magyar kórossal együtt. Nos, így találtak meg minket.

Néhány közös próba után, ma megszólaltatjuk a gyönyörű Kodály muzsikát, és megünnepeljük ezt a tiszteletre méltó együttest. Sok énekest köt rokonai kapcsolat Magyarországhoz, ezért vállalták a fárasztó, de élménytel, hosszú utazást.

Az együttes karnagya, *Daniel Canosa*, argentin születésű, világlátott muzsikusként, aki 18 évesen ismerkedett meg Kodály Zoltán műveivel, és különleges vonzódás alakult ki benne a magyar muzsika iránt. Sokat koncertezett Európában, számos zenekart és kórust vezényelt, egy ideig vezető karnagya volt az amsterdami Új Barokk Ének- és Zenekarnak. 1990 óta vezető karnagya a California Redwood Chorale együttesnek.”

A műsor első részében a *Budapesti Monteverdi Kórus* köszöntötte magyar művekkel az amerikai együttest.

Kersch Ferenc: *Dextera Domini* – Az Úr jobbjára győzelmet szerzett;
Kocsár Miklós: *Hegyet hágék, lőtőt lépék* – népi imádság Erdélyi Zsuzsanna gyűjtéséből; Orbán György: *Ave Maria in A*, valamint *Daemon irrepit callidus* – *Setteng az ördög*.

Vezényelt: **Kollár Éva** és **Leschák Sándor**

A *California Redwood* műsora:

Morten Lauridsen: *Sure on This Shining Night*, Hoagy Carmichael: *Star Dust*, *A Nighthingale Sung in Berkeley Square*, Traditional gospel: *Didn't My Lord Deliver Daniel*, Paul Halley: *Sound Over All Waters*

Vezényelt: **Daniel Canosa**

A hangverseny második felében hangzott fel az egyesített kórus előadásában Kodály Zoltán műve a *MISSA BREVIS*

Szólót énekelt: Samatha Montgomery, Sarah Saulsbury, Bonnie Brooks, Kálmán László, Paul Murray.

Orgonán közreműködött: *Almásy László Attila*

Vezényelt: **Daniel Canosa**

Emlékezés Dr. Nagy Józsefre (1900–1968)

Szülőfalum híres középiskolájának, a szeghalmi Ref. Péter András Gimnáziumnak volt magyar-latin szakos tanára és zenei mindenese az 1930-as években *dr. Nagy József*. Születésének 110. évfordulója alkalmából hálával és tisztelettel emlékezem rá, erre a sokoldalú, színes, érzékeny, szuggesztív tanáregyenységre, aki lelkes munkájának eredményeivel a maga idejében fényesen bizonyította a Kodály-koncepció igazságát: a nyelv és a zene egységét, a népzene közvetlen, mély, emberközeli ismerete által naponta megújuló tanári munka szükségességét és a zenének az emberek minden tevékenységére ösztönzőleg ható, szemléletüket alapvetően meghatározó erejét.

Kisgyermekkoromból őrzöm róla az első emlékeket. Később, középiskolás koromban én is a Péter András Gimnázium diákja lehettem, majd idők multával mint kezdő zenetanár Debrecenbe kerültem, abba a Zenedébe, ahol tíz évig működött cimbalomtanárként dr. Nagy József. És ahol ő kezdte középiskolai tanári munkáját – a debreceni Református Főgimnáziumban – ott, abban az épületben tanítottam a nyolcvanas években mint tanítóképző főiskolai tanár. Emellett a békési Sárréten is a nyomdokaiba léphettem mint népdalgyűjtő. 1955 óta én is nagy szeretettel foglalkozom szülőföldem néphagyományával. Segítem a népdalköröket, citárazenekarokat, gyűjtöm a dalokat, szokásokat, amint azt két helyi dalkiadványom is tanúsítja. (*A ladányi torony tetejébe*, Püspökladány, 1974. 1982; *Szívárványos az ég alja*, Berettyóújfalú, 1977. 1982.) Még megtaláltam Szeghalmon 1975-ben Szigeti Istvánnét, aki 1938-ban 48 évesen énekelt Nagy József tanár úrnak. A 85 éves néni készséggel énekelt el nekem is a hajdan tőle feljegyzett dalokat.

Élete

Nagy József Szentesen született, édesapja kistisztviselő volt, napidíjas a szentesi Ármentesítő Társulatnál, aki kilenc gyermekét mind kitaníttatta, legtöbbször az egyetemi diplomáig. A szentesi diákévek után a debreceni egyetemen 1925-ben szerzett magyar-latin szakos középiskolai tanári diplomát. 1941-ben kapott bölcsészdoktori oklevelet summa cum laude fokozattal. Már ezt megelőzően, 1920-ban, másodéves bölcsészhallgató korában cimbalom szakon végbizonyítványt szerzett Budapesten a Budai Zenekonzervatóriumban. Ekkor meghívta tanárának a Debreceni Zenedébe, ahol egyfolytában 8 évig cimbalmot tanított. Később, a háború után

ismét vállalta, és végezte itt két évig a tanítást. A harmincas-negyvenes években gyakran szerepelt szólista- és kamaramuzsikusként a budapesti rádióban. Ő maga önéletrajzában így ír erről: „Már gimnazista koromban nyelvészeti vitákban leltem legfőbb gyönyörűségemet. Ez az ambícióm később, a húszas éveimben zenei érdeklődésemmel osztozott szabad óráimon, s ma is úgy érzem, két múzsa kísér végig életemen...”

Középiszkolai tanári pályáját a debreceni Református Főgimnáziumban kezdte Nagy József, majd elfogadva az akkor alapított szeghalmi Ref. Péter András Gimnázium igazgatójának, Nagy Miklósnak a meghívását, Szeghalomra került. Innen emelte ki 1941-ben az akkori közoktatásügyi minisztérium, és nevezték ki a Kolozsvári Állami Gyakorlógimnázium vezető tanárának. Még ebben az évben a kolozsvári tankerület felügyelője is lett. De visszavágyott Debrecenbe, és vissza is tért a Kossuth Gyakorló Gimnáziumba. Egyidejűleg a debreceni egyetem latin módszertani szakelőadója, majd a latin nyelv, módszertan és stílusgyakorlat tanára volt haláláig.

Munkásságáról ő maga így írt: „Tudományos és pedagógiai munkásságom érdekesebb emlékei: tankönyveim, kisebb-nagyobb tanulmányaim s egy nagyobb méretű népzenei gyűjtemény. Ez utóbbinak egy részét már beiktatta az Akadémia zeneügyi bizottsága kiadásra kerülő anyagába. *Molnár Imre* zeneakadémiai tanár egyébként nagy részben ismertette gyűjtésem legszebb darabjait sorozatos rádióelőadásain. Nyelvészeti tanulmányaim példaanyagát jórészt saját népzenei gyűjtésemből veszem. Ez a remek anyag ma is csábít néprajzi és zenetudományi mezőkre...”

Zenei munkássága

Nagy József sokoldalú tanári és közéleti tevékenységének egyik nagyon fontos része a zenéhez, a népdalokhoz kapcsolódik. Az a tény, hogy a haladó szellemű szeghalmi gimnázium tanára volt tizenkét évig, szerencsés körülményeket teremtett számára zenei munkássága kibontakozásához. Igen korán felfigyelt a parasztzene értékeire, kapcsolatot keresett Kodály Zoltánnal és körével. Mint karnagy, cimbalomművész és zeneszerző lelkes terjesztőjévé vált a népzenenek és az új magyar műzenének. Egykori tanítványa, Fehér Lajos könyvében erről így ír: „Népdalkultúrát hozott az iskolánkba. Nagyon sok szép népdalt tanított nekünk. Nagy részüket gyermekeimnek is megtanítottam, s most unokáimat tanítom rá” (*Így történt*. Magvető, 1979. 33.).

A NÉPDALGYŰJTÉST Szeghalmon 1930 körül kezdte el, bár erről évszámot nem jegyzett fel. „Sárréti gyűjtésem” címen a hagyatékban 216 dallam található igen gondos, szép kézírással. Az egész népdalhagyaték azonban ennél sokkal több, mivel Nagy József más tájakon is eredményesen gyűjtött. E feljegyzések nagy része az utóbbi években dr. Nagy Józsefné áldozatkészsége folytán az MTA Zenetudományi Intézete Archívumába került, és a Magyar Népzene Tára köteteit fogja gazdagítani. Eddig nyom-

atásban *A Mi Utunk*-ban jelentek meg általa gyűjtött népdalok 1939-ben, a Sárreíti írások-ban Szeghalmon 1965-ben, Békéscsabán pedig 1981-ben a *Sárreíti gyűjtésem* című füzetben, mely 70 dalt tartalmaz jegyzetekkel, a gyűjtő önéletrajzával és életútjának, munkásságának ismertetésével.

A SÁRRÉTI GYŰJTÉSEN, a dalok kottáin nagyon jól nyomon lehet követni, mint törekedett Nagy József arra, hogy ezt a különleges munkát egyre szakszerűbben végezze. A dallamlejegyzések ma is helytállóak, zeneileg, ritmikailag pontosak. Mivel akkor még gépi hangfelvételre nem is gondolhatott, a dalokat kitűnő zenei hallása segítségével kottázta le. A gyűjtés helyét nem az egyes daloknál, hanem az első kis kötet elején tünteti fel: Körösladány, Köröstarcsa, Csökmő, Füzesgyarmat, Szeghalom.

Nagy József népdalgyűjtési hagyatékának e sárreíti része zenei rétegződés szempontjából eléggé vegyes. A kevés régi stílusú dallam mellett igen sok az újabb keletű, sőt a népdal és a nóta közti átmenetet képviselő darab is, illetve népies műdalokat is találunk benne. Gyűjtésének ilyen összetétele természetes volt a maga idejében, hiszen kezdetben nem próbálhatott mélyre ásni a hagyományban. Első lépésként feljegyezte, amit a felszínen talált. Ennek is nagy a jelentősége, ha meggondoljuk, hogy az előbb felsorolt falvak közül Bartók csak Körösladányban járt, Kodály pedig nem járt ilyen céllal a Sárreíten.

Szövegtartalom tekintetében a sárreíti gyűjtés legnagyobbbrészt lírai dalokból áll, de sok a katonadal is. Néhány pásztor- és betyárdal, rabének, ballada színesíti még a tájról alkotott képet. A *Kísérj ki babám síromig* kezdetű dalnak a régi magyar iskoladrámák zenei betétszámái között találjuk feljegyzett eredetijét (Szabolcsi Bence: *A magyar zenetörténet kézikönyve*. 1979, 199.), míg a *Nincsen annál gyönygebb élet* kezdetűnek Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteményében, az 1800-as évek elejéről (*Ötödfélszáz énekek* 1953. 388.). Lemérhetjük e zenei hagyomány tovább-élését Nagy József feljegyzései segítségével az utóbbi 50 év távlatában is, ha összehasonlítjuk gyűjteményének darabjait az 1969 és 1974 között gyűjtött, a bevezetőben említett sárreíti, valamint bihari népdalos könyvem dalaival. Igen fontos láncszeme tehát Nagy József tanár úr munkássága annak a programnak, melyet Kodály úgy fogalmazott meg egy debreceni beszédében, hogy „...a népdalt állandóan figyelni...kell.” (Debrecen, 1957.) Figyelni, a dallamok, szövegek változását követni csak úgy lehet, hogy ha bizonyos időpontokban írásban rögzített formákhoz hasonlíthatjuk a jelenleg hallható változatokat. Ez a mindenkori népdalgyűjtők egyik fontos feladata. Ebben is segít nekünk ma is a sárreíti gyűjtemény.

Ha Nagy József sárreíti népdalgyűjtő útjairól – a dalokon túl – nem is maradt ránk úti beszámoló vagy egyéb hasonló jellegű írásos emlék, annál érdekesebb és értékeesebb számunkra a *Nagykőrösi Híradó* két hajdani száma, amelyben *dr. Törös László*, az Arany János Társaság akkori főtítkára érzékletesen, színesen számol be a Nagy Józseffel tett környékbeli kutatóútról. Írásában így méltatja barátja dallamlejegyző képességét:

„...fület már diákkorunkban is csodáltuk: nem kellett neki semmi hangszer, egy hallásra tökéletes biztonsággal jegyezte fel hangjegyekkel azt a nótát, amit még nem ismert” (Nagykőrösi Híradó 1931. aug. 30. és szept. 6.). Valóban különlegesnek számíthatott akkor ez, amikor koránt sem voltunk még a külföld előtt „szolfézs nagyhatalom”. Az újságcikkekből kiviláglik, hogy alig egy évvel a népdalkutató munka megkezdése után Nagy József már milyen szakszerűen választotta ki adatközlőit, megkülönböztette a népdalt a nótától, s ügyes ötlete volt az, hogy az énekes emlékezetét kérdésekkel segítette. (Innen már csak egy lépés az a mai munkamódszer, hogy a tájra jellemző dalokat ún. dallamkérdező lista segítségével kutatjuk.)

Az említett beszámoló így idézi Nagy Józsefet: „A latin meg a magyar nyelv és egyéb társtudományok óráinak megtartása után mindjárt ős nótákon jár az eszem. Már össze is gyűjtöttem egy szép csokorra valót. Mutattam Molnár Imrééknek, Kodály Zoltánnak, akik nagy boldogan szemléltek. Kidolgozom a szebbeket négyyszólamú ifjúsági énekkarra is, hadd lopózzék be az igazi magyar nóta már a zsenge gyermeki lelkekbe.”

Dr. Törös László pedig így fejezi be írását: „A Nagygyombos majorba... vagy harmincöt eredeti nótát szedtünk össze... ezek az irodalomban is meg fognak jelenni, Nagy József karénekes feldolgozásában... biztatva a kutatókat, hogy csak bátran fogjanak hozzá a munkához... egyesült erővel sokat tehetnek az óri értékek megmentésére, s higgyék el mindnyájan, itt a tizenkettedik óra!”

Nagy József mint cimbalomművész és zeneszerző is a magyar népdal ügyét szolgálta. Sok dokumentum tanúskodik arról, hogy mint szólísta, és mint a Magyar Cimbalomötös tagja többször szerepelt a rádióban az

8. Csillik Bertalan dr. szerdán d. u. 4 órakor előad

9. Uray Margit szerdán este 8 órakor zongoránk (Labor felv.)

10. Zsáki László primás szombaton este 8 órakor a Kecskeméti esten muzsikál (Szabó felv.)

1930-as, 40-es években. Ismét Fehér Lajos könyvéből idézünk: „Jól tudott cimbalmozni, sőt művészi színvonalon. Több alkalommal a rádióban önálló műsort adott. Mondanom se kell, hogy az egész osztály, sőt a diákság jelentős része, aki csak hozzá tudott jutni, meghallgatta a rádióban a cimbalomműsort” (i. m. 33.). Hogy milyen nagyszerűen cimbalmozott, arra magam is jól emlékszem. Ugyanis mint édesapám kollégája, Jóska bácsi nálunk többször is megfordult. Édesanyám jól zongorázott. A gimnázium alapítójának, Péter Andrásnak nevéstéjén az iskola mindig nagy-szabású műsorral és bállal emlékezett névadójára. A zeneszámokat a fellépők nálunk gyakorolták. Ilyenkor a nagydiákok elhozták hozzánk a cimbalmot, és mi, klasszikus zongoradarabokon, családi zongorás kamarazénén felnövő gyerekek csak bámultuk a hangszert, csodálkozva hallgattuk a különleges, szép zenét. A helyi Ambrus Mozgó színpadán tartott egyéb különböző zenés előadásoknak is állandó közreműködője volt a tanár úr. A szerepléseiről szóló kritikák is kiemelik kitűnő cimbalomjátékát. A Budapesti Hírlapban így írnak róla: „A hagyományos quartettnek érdekes színt kölcsönöz a cimbalom... A cimbalom kezelője valóban művész, játéka komoly zenekultúrát sugároz, és az ő kezében a cimbalom legnagyobb részét el is veszíti cigányos kinövéseit” (1930. febr. 26.). Legkorábbi keltezett cimbalomdarabjai a *Magyar táncok*, melyeket Szentesen írt 1927 és 1930 között. A *Sárréti vasárnap* című műve évszám nélküli. Saját gyűjtésű dalait dolgozza fel benne. Két koncertetűdje: *Cimbalometűdje* és az 1965-ben komponált *Cimbalomversenye* jelentős. Az angol rádió is sugározta műveit. Mint cimbalomtanár is jelentős pedagógiai munkát fejtett ki.

Karnagyi munkája

Szeghalom kóruséletének kifejlesztésében is jelentős szerepe volt Nagy Józsefnek. 1929 januárjától, miután az akkori kántor és gimnáziumi óraadó énektanár elköltözött Szeghalomról, „az énektanítást és a zenekar vezetését Nagy József vette át, aki méltó örököse és továbbfejlesztője volt annak az erkölcsi tőkének, melyet munkásságával elődje szerzett a Péter András Gimnáziumnak. Nagy József osztályonként egy-egy énekkart szervezett... s még ugyanebben a félévben a fényes sikerű diákhangversenyeket Schubert emlékének szentelték” (U. Nagy István: *Péter András Élelkkönyv*. Szeghalom, 1976. 99.).

A valóban nagyszabású műsor óriási sikert aratott. A Szeghalomvidéki Hírlap meleg hangú ünneplő soraiból idézünk: „Az iskolai énekkar dominálta az esti műsort, nem kevesebb, mint 7 számmal, Nagy József tanár vezetése mellett. A kis énekesek osztályonként és együttesen, mindenkor négy szólamban produkálták nem mindennapi ügyességüket. Eltekintve attól, hogy a karmester éppen nem a könnyű szerkezetű darabok közül válogatott, oly fegyelmezett, pompásan betanított, kézben tartott és kifogástalanul előadott darabokat dirigált, hogy legteljesebb elis-

merést és tomboló tetszést aratott. Soha jobb énektanára ne legyen az iskolának, mint Nagy József latin tanár, aki mellesleg zeneművészi oklevélével egyenesen hivatott az énekkar további fejlesztésére” (U. Nagy 99–100.). A hozzá fűzött reményeket Nagy József nemcsak beváltotta, hanem messze túl is szárnyalta.

Az 1930/31-es tanévet Nagy József énekkarainak sárréti turnéja fémjelte. Ezek a vidéki diákhangversenyek szinte modern Gergely-járások voltak. A vidéki előadásokat a helyi műkedvelő gárdákkal karöltve rendezték. Idézet a Bihar című hetilapból: „... a szeghalmi Péter András Reálgimnázium magas színvonalú hangversenyt rendez december hónap folyamán Berettyóújfaluban... Az est műsorát Nagy József tanár, az országos hírví cimbalomművész rendezi, akit a budapesti Stúdió műsorából ismer a közönség... Rendkívüli szám lesz az iskola hetventagú ének- és húsztagú tánckarának fellépése is” (1930. november 6.).

Az énekkari szolamok betanításába a tanár úr bevonta legmuzikálisabb tanítványait. A legszebb hangú diákokból ének-kvartetteket alakított, melyek szintén sikerrel szerepeltek az ünnepélyeken és hangversenyeken.

1931-ben intézeti énekversenyt szervezett, ahol nyolc tagú zsűri előtt negyvenhárom diák vett részt az első fordulóban. „Az osztály legjobb énekese” vetélkedő győztese tovább mérkőztek „Az intézet két legjobb énekese” megtisztelő címért és a 10-10 pengő jutalomért. Ebben az évben Nagy József 60 tagú gyermekkart, 44 fős vegyes kart és egy 35 tagú férfikart vezetett a gimnáziumban, valamint a nagyközség legjobb énekeseiből felnőtt vegyes kart alakított.

Láthatjuk, hogy szeghalmi tartózkodásának és munkálkodásának éveiben valóban a sárréti kórusélet fénykorát jelentették. Ez a teljesítmény ma is, az ország bármely községében, illetve iskolájában a legnagyobb elismerést érdemelné. Énekkarai műsorán mind klasszikus számok, mind a kortárs zeneszerzők művei helyet kaptak. Betanította az ifjúságnak – már akkor – többek között Bartók, Kodály, Ádám Jenő, Bárdos Lajos, Veress Sándor és Molnár Antal műveit, valamint saját feldolgozásait is a maga gyűjtötte legszebb népdalokból. (*Szentesi parasztnóták, Pásztordalok, Katonánóták. Négszólamú gyermekkarok.* Bp. 1931.)

A szeghalmi gimnáziumnak a Sárrét kulturális életét fellendítő törekvései kezdettől fogva rendkívüliek voltak. Magas színvonalú ismeretterjesztő előadássorozatai nemcsak a tanulóifjúságot, hanem a környék művelődni vágyó lakosságát is vonzották. A Népszerű előadások, az Ingyenes előadások, valamint a Diákhangversenyek jelentős eseményekké váltak Szeghalmon. Ezekben a rendezvényeken Nagy József számos előadást tartott, széleskörű zenei tájékozottságról téve tanúbizonyságot. Témái voltak: az európai és magyar zenetörténet, a magyarság hangszerei, a cigányzene, népzene és műzene, a parasztszene értéke és szerepe, a magyar zeneművészet utolsó évtizede, az operett-műfaj, a zenei érzék kérdése. Tartott előadást Bartókról, Kodályról, Dohnányi Ernőről, Stradiváriról, de Balázs

Árpád nótaköltészetéről is. Vetített képekkel szemléltetve mutatta be az Operaház akkori kiválóságait és a Magyar Rádió életét. Az 1950-es években, amikor ismét Debrecenben, a Kossuth Gyakorló Gimnáziumban tanított, zenedélutánokat szervezett a tanulók részére. Egykori tanítványa, Bánhalminé Tankó Enikő erre így emlékezett: „Itt családias légkörben, élvezettel mesélt kedves lemezeiről. Az sem zavarta, ha kevesen mentünk el, igyekezett emberközelbe hozni a nagy zeneszerzőket, műveiket. Ma is emlékszem Haydn londoni szimfóniáiról tartott előadására. Nem zene-történeti- vagy elméleti értekezéseket tartott, hanem a saját zenei élményeit osztotta meg velünk. Akkoriban én zongorázni tanultam, szakiskolás voltam, jól-rosszul játszottam a különböző stílusú darabokat, de a zene szépségeit, a zenét mint örömforrást először Jóska bácsi mutatta meg nekem. Ezt soha nem felejttem, s mikor tanár koromban nyomdokaiba lépve magam is elmerészkedtem a zenei ismeretterjesztés rögös útjaira, az ő példája lebegett előttem” (*Emlékezés Nagy Józsefre*. HBmegyei Neveléstörténeti Egyesület 2001. 14.).

A zenének a korszerű nevelésben betöltött szerepe is foglalkoztatta. Elképzeléseit 1934 tavaszán a gimnázium szülői értekezletén tartott előadásában négy fő gondolat köré csoportosította:

1. Az értelmi nevelés egyoldalúsága. A zene fontossága a harmonikus emberré nevelésben.

2. Mit ad a zene az embernek? A karéneklés fontossága.

3. Zene az iskolában. Magyar népdalokkal kell a jó zenei ízlést megalapozni.

4. Szülői teendők. Nagy megértést kér a zenével szemben. Ne sajnálják a szülők a karénekre fordított időt, ne nézzék le az ének tantárgyat! Taníttassák zenére muzikális gyermekeiket!

Mindezek a gondolatok ma is helytállóak, híven tükrözik Kodály Zoltán zenepedagógiai alapelveit. A középiskolai énektanítás főbb problémáiról írott tanulmánya Budapesten jelent meg 1935-ben.

Nagy József színházi- és zenekritika-írással is foglalkozott. A Szeghalomvidéki Hírlapba, később kolozsvári tanár korában az ottani lapokba is írt ilyen témájú cikkeket.

Magyar nyelvészeti munkásságát is áthatotta a népdalok szeretete. Mint a *Szép magyar szó* című könyvének előszavában is írta: „Népdalpéldáim tekintélyes része gyűjtésem eredménye: sárréti népdalok” (Budapest, 1967. II.) Nagy József, ez a rendkívüli tanáregyéniség tudta, érezte, hogy jó úton jár, amikor fáradtságot nem ismerve megtett mindent, hogy korszerű zenei nevelési- és közművelődési terveit megvalósítsa. Töretlen munkakedvvel és munkabírással végzett sokoldalú zenei tevékenysége, zeneszeretete méltó az utókor megemlékezésére, az elismerésre, és példaképül szolgálhat ma is valamennyiünknek.

Bencze Lászlóné dr. Mező Judit

„A Zenei nevelésért Alapítvány” Székesfehérváron,

Mihályi Gyuláné, Eszti Néni emlékére

Magyarországon az 1950-es évektől indult el Kodály Zoltán eszméinek hatására az az iskolatípus amely lehetővé tette a gyerekek mindennapi örömteli éneklését – és hogyan? – Hogy megadta a lehetőséget erre az iskola mindennapos gyakorlatában. A szép példák, az eredmények, a zengő kórusok nyomán gomba módra szaporodtak ezen iskolák. Ma már ezeket a jó példákat keressük, gyűjtögetjük, mert mire kiteljesedett, szárbaként a hajtás, kezdődtek a csonkítások, sorolhatnánk az indokokat végelláthatatlan sorban... De most keressük a jó példákat.

Magyarországon az elsők között, Kecskemét és Budapest után 1955-ben Székesfehérváron nyílt meg az első **ének-zenei osztály**. Az évek folyamán fokozatosan növekedett e kezdeményezés, önálló iskolatípusá alakult, jelenléte és működése meghatározta a város további zenei hírnevét. Kodály tanár úr személyes figyelemmel kísérte az iskola zenei fejlődését. Az évtizedek során a Zeneakadémia tanárjelöltjeinek gyakorló iskolájává vált, *Szőnyi Erzsébet* tanszékvezető irányításával sokan látogatták az ének-zenei tagozatot, és sok külföldi látogató vitte jó hírért messze tengeren túlra is az iskolának és a magyar énekkari kultúrának.

Az évtizedek során többször változott az iskola elnevezése és az otthont adó épület. A folytonosságot megőrizve az iskola 50 éves jubileumát a *Béke utcai Kodály Zoltán Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézményben* ünnepelhette *Mihályi Gyuláné* jelenlétében. Két évvel később, a közszeretnek örvendő, elhivatott pedagógus halálát követően, 2007-ben „A zenei nevelésért” Alapítványt hoztak létre gyermekei: Dr. Rosner Gyuláné Mihályi Mariann és Dr. Mihályi Gyula, ezzel emléket állítva édesanyjuknak akinek példája méltó, hogy ének-zenetanári és karvezetői munkásságának szellemiségét a következő generációkra átörökítsék. Ennek érdekében volt tanítványai és a város összefogásával díjat alapítottak és adományoznak azon egyének számára akik több éven keresztül kimagasló zenei munkát végeztek, segítik Kodály szellemi örökségének továbbélését és hozzájárulnak a város és a magyar zenekultúra ápolásához. A díjak odaítéléséről kuratórium dönt, és a díjakat minden év májusában ünnepi hangverseny keretében adják át.

2010. május 31-én harmadik alkalommal került sor ezen ünnepségre Székesfehérváron a Szent István Művelődési Házban. A megjelenteket *Tóka Szabolcs* a Hermann László Zeneiskola igazgatója köszöntötte. Az Ének-zenei iskola és a Zeneiskola között mindig szoros szakmai kapcsolat volt. A közös tanítványok fejlődésének, tehetségének kibontakoztatása, az eredményes munka záloga, az azonos zenei elhivatottság vezérelte tevékenységüket.

A hangversenyen hangulatos, szép bevezetőként szólalt meg, *A Zentai Úti Általános Iskola* nagy létszámú énekkara ifj. Somorjai József, Varázs-

kréta és Szőnyi Erzsébet: Bicíniumok sorozatból előadott öt népdalfeldolgozása *Kukucska Márta* vezényletével. A tanárnő 20 éve tanít az iskolában, és mint később meghallottuk „eredményes minőségi munkája” tette méltóvá a díj elnyerésére.

A város polgármestere *Varvasovszky Tihámér* mondott köszöntőt, értékelve e hangverseny jelentőségét, akiknek közreműködői átérik és cselekvő módon hozzájárulnak Kodály gondolatainak megvalósításához:

„A léleknek vannak régiói, melybe csak a zene hatol be.” Ennek további szép megnyilvánulásainak lehetnek tanúi a jelenlévők. A legkisebbek, a *Belvárosi Brunszvik Óvoda Katica* csoportja vonult be a színpadra kedves népi játékok fűzérével. Két óvonéni vezette be őket, *Sötét Barnáné* és *Nyakas Istvánné*, ő az aki már „hosszabb” ideje van a pályán és „példamutató odaadással” végzett munkájáért lett a díj kitüntetettje.

A Zeneiskola egykori diákja, ma már a Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem hegedű szakos hallgatója, Horváth Elemér szólaltatta meg mély átéléssel Csajkovszkij: Valse Scherzo művét. Tanárnője *Dományi Beáta* sok tehetséges diák továbbtanulását segítette elő igényes felkészítésével, amivel méltónak találtatott az idei Alapítványi kitüntetés átvételére.

A zenei nevelés különböző korosztályokban elért hatékonyságának bemutatását követően e három tanárnő – *Kukucska Márta*, *Nyakas Istvánné*, *Dományi Beáta*, lehetett 2010-ben „A Zenei Nevelésért díj” részese. A kuratórium elnöke *Hartyányi Judit*, az egykori első Ének-zenei osztály tanuló-

ja, ma a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, közvetlen szavakkal köszöntötte a díjazottakat, majd a kuratórium tagjai olvasták fel a méltató laudációkat. Az oklevelek és virágok ünnepélyes átadása valódi örömműnneppé vált mint az idézett Luther Márton: Muzsika asszony költeményének néhány sora vallja:

„Öröm e földön nemesebb,
nem is tudom, más mi lehet,
mint amit az ének szerez,
az ékességes, zengzetes.”

A hangverseny további műsorán két vidám hangulatú együttes szerepelt, előbb a *Kodály Zoltán Iskola* kilenc fős Rokolya együttese, Magyarbódi népdalokat énekelt, majd a *Hermann László Zeneiskola* Pengető citerazenekara Moldvai dallamok népdalfeldolgozásait szólaltatta meg. Felkészítő tanáraik: *Berki Lilla* és *Varró János*.

Székesfehérvár pezsgő zenei életét az elmúlt évtizedek során sok kiváló tanár, karnagy és művész alakította. Tisztelettel és szeretettel emlékeznek rájuk és ennek megnyilvánulása volt a hangverseny alkalmával az ő

köszöntésük. *Prof. Arányi-Aschner György* zeneszerző, zongoraművész húsz éven át tanított a Székesfehérvári Zeneiskolában, majd Ausztriában folytatta tevékenységét az Osztrák zeneszerző Szövetség elismert tagjaként. Megható szavakkal emlékezett az itt töltött időre és *szellemi ajándékként* „Utolsó zongorafantázia” című művét adta elő, és ráadásként még egy improvizációs fantázia darabbal is megajándékozta a közönséget. *Hartyányi Mária* ének-zene tanár, volt szakfelügyelő méltatását, *Auth Ágnes* karnagy szeretetteljes szavai, igazi értékelését adták, a hosszú

évtizedes eredményes munkásságának.

Az ifjú hangszeres muzsikuskok közül, *Peresztegi Nagy Istvánné* tanítványai *Becse Attila* és *Wittmann Ádám* négykezes zongorajátéka, majd a *Kodály Zoltán* és a *Hermann László iskola* növendékeinek furulyaegyüttese szerzett örömet a hallgatóságnak. Tanáraik: *Lits Zsuzsanna* és *Kneifel Imre*. Végezetül a város neves kórusa az *Alba Regia Vegyeskar*, *Kneifel Imre* vezényletével, *Mendelssohn* majd *Birtalan József* frappáns művével zárta az ünnepi műsort. A befejezést azonban a szereplők és közönség közös éneke jelentette, *Pesovár Ernő* Dunántúli népdalgyűjtéséből való hangulatos szép népdalokkal. Így válhatott valóra a megkezdett Luther vers folytatása:

*„Hol társas ének szólal, ott
a rossz kedvnek már „Jónapot!”
viszály, irigység, gyűlölet,
harag és kín onnét mehet;
fukarság, gond, s egyéb teher
s a bánat rajban lebben el.”*

E szép szavakkal megfogalmazott jó kívánságokat ajánljuk a továbbiakban is a „Zenei nevelésért” aktívan tevékenykedők számára, és mindazoknak akik az Alapítványon keresztül támogatják az énekes és hangszeres zenei nevelést Székesfehérváron.

Márkusné Natter-Nád Klára

Kincses Kalotaszeg

A Kecskeméti Kodály Intézet hallgatóinak kirándulása Erdélyben

Kodály munkásságáról nem hiszem, hogy érdemes beszélni a magyar népzene átfogó ismerete és szeretete nélkül. Zenéjének és pedagógiájának alapköve, esztétikájának meghatározója a négy soros magyar népdal. Erről az alapról, a magyar népzeneről klasszikus értelemben azonban ma már csak múlt időben beszélhetünk. Valós életét befejezte. Azonban élnünk lehet, sőt kell *vele* továbbra is.

A Kodály Intézetben ezévtől tanítom e kincs helyes birtoklására és megértésére a világ sok tájáról érkezett hallgatókat. Egy évi munka után

kerekedtünk fel összesen 16-an, hogy megnézzük, hol is ered, honnan jön ez a forrás, milyenek a gyökerek. Elmentünk három napra Erdélybe.

Ennek előkészítése az a munka volt, melyet heti egy órában tehattünk: a népdal szerkezetének megfigyelése, kinek-kinek saját dalkincsére figyelve. Összehasonlítás, analízis a magyar népdalok segítségével. Igyekeztem a dalok életét és szinte szavak nélkül megfogható belső tartalmát mutatni nekik. Sok eredeti és mai revival felvételt hallgattunk, elmerészkedtünk a jazzes és világzenei megközelítésekig. Talán nem szerénytelenség, ha azt mondom: a kezdeti idegenkedésük és igen csekély ezirányú tudásuk ellenére, a tanév végére mindannyian megszerették és talán meg is értették a magyar népdal kettős – de sosem kétértelmű szövegstílusát, megismerték sokszínű szerkezeti lehetőségeit.

Az első májusi szombat reggelen állt elő a busz, mellyel elindultunk. Volt velünk ír, dán, chilei, olasz, az Egyesült Államok-béli, szingapuri hallgató, a tanári kart *Dr. Nemes László Norbert* igazgatóval ketten képviseltük.

Átvérve a Királyhágón, élénk tárult a dimbes-dombos, hegyes völgyes, gazdag földű Erdély. A szállásunk Kalotaszentkirályon volt, a rendkívül jól szervezett falusi turizmus itteni fellegvárában. A hallgatók a szállásadó helybéliekkel csak kézzel-lábbal tudtak beszélni, de ebből semmi baj nem származott. Vacsorát pedig a vendéglátás összefogója, Vincze Kecskés István fogadóájában kaptunk.

Vasárnap Kolozsváron keresztül Válaszútra mentünk. A híres múzeum, melyet *Kallós Zoltán* Kossuth-díjas népzenekutató hozott létre, most éppen felújítás, illetve átrendezés alatt van. De megbeszélésünk alapján Zoli bácsi azért fogadott minket. Felbecsülhetetlen és felfoghatatlan az a kincs, mely szobánként egy-egy falu népművészetét, hímzését, bútorait, ruházatát mutatja be. Megnéztük a híres kollégiumot, ahol a szórványban élő magyar gyermekek tanulhatnak. Olyan helyekről jöttek ők ide, az európai mércével berendezett pazar körülmények közé, ahol kövesút, de iskola sincs. A gyerekeknek hetente kétszer táncházat tartanak, ahol saját születési helyük dalait-táncait gyakorolhatják. Ezen kívül magyar szót és írást tanulnak a többi praktikus dolog mellett. Zoli bácsi kalauzolt minket, végül meghallgatta az ír lányok dalát. Felhívtam figyelmét a két nép dalkincsének sok közös vonására, mire Zoli bácsi a tőle megszokott bölcses-séggel ezt mondta: *minél régebbi kultúrákat vizsgálunk, annál több közös vonás található bennük.* Itt vásárolhattunk daloskönyveket, melyeket igen hamar megkedveltek a hallgatók. Rövid idő alatt sok dalt megtanultak, illetve elénekeltünk, szerencsénkre Nemes László a szövegeket is élethűen fordította.

Kolozsvárra érkeztünk ezután. A főtér most Mátyás király nélkül árválkodik, ellenben kevesebb nemzeti lobogót láttunk. Megnéztük a nagy király szülőházát, a híres Farkas utcát a Szent György szoborral. Este értünk vissza Kalotaszentkirályra. Hétfő volt a nagy elszánás napja. Kolozsváron át Torockóra érkeztünk. Az Európai Örökség faluja egyforma, re-

mek építésű házaival lenyűgözött mindenkit. A múzeumba is bementünk – szintén csak a kedvünkért nyitották ki. Láttuk a főtéren a szőnyeg mosó asszonyokat. Ez a falu arról híres, hogy kétszer kel fel itt a nap. Egyszer valójában, majd a falu határában álló 1020 m magas hegy, a Székelykő mögött. Nos, ezt a hegyet másztuk meg. Aki először teszi, talán nem is sejti: nem is olyan egyszerű vállalkozás. Köves, sziklás és meglehetősen meredek. Ám a fent élénk táruló látvány feledteti a sajgó láb kínjait. Mészire ellátni, alattunk pedig a falu. A visszafelé úton tudtam meg szingapúri tanítványomtól, hogy az ő országában a legmagasabb „hegycsúcs” 100 méteres. Nem így Chilében, ahol síelni a 3000 méteres csúcokra járnak. Lám, a népzene és Kodály révén milyen sokrétű élményhez és tudáshoz lehet jutni!

Visszatérvén a szálláshelyre, a vacsora után kalotaszegi viselet- és táncbemutatóban volt részünk. Rövid ám tartalmas ismertetést kaptunk a vidékre jellemző viselet darabjairól, majd a táncrendet is bemutatták a fiatalok – két pár. A prímás a mostani legjobb tartott helyi zenész: Varga István Kiscsipás volt. A bemutató után csak nekünk muzsikált: a fehérvári betyárokkal kezdte... Hamar rájött, mi mást szeretnénk. A hallhatóink elővették a Válaszúton vásárolt könyveiket és végigénekeltek a repertoárt. Csodás hangulat volt, tánc, ének, csujjogató. És Kalotaszeg mindenütt. Hajnalik, keservesek, csárdások... A messziről jött fiatalokat látva ismét megállapítottuk: szép és izgalmas a magyar népzene. Pillanatok alatt megértették alkalmazásának módját. Beleéreztek hogyan kell vele bánni. Megértették a „múlatás” szó értelmét, amely a magyar ember számára sosem egy ordenáré, üvöltözős, magából kikelt értelmetlen szórakozás. Több annál: érzelem közvetítés.

Másnap reggel Bánffyhunyon álltunk meg, ahol heti piac volt. Vége-láthatatlan sorokban lehetett kínai ruházatot, de helyi zöldségmagot és itteni hímzést vásárolni. Alkudni pedig kötelező volt. Itt is és a körösfői utcai árusoknál is bevásároltak: véletlen vagy sem, jó ízléssel válogattak.

Biztos vagyok benne, hogy egész évi munkánk így kapta meg a hozzá méltó koronát. Nemcsak a népzene „tantárgy” lényege, de a magyar szerzők műveiben rejlő zenei gondolkodás, szimbólumrendszer is világosabbá vált előttük. A népzeneről s a népművészetről nem mesélni kell, hanem megmutatni a távolról jövőknek s a fiataloknak: hogyan „használják” ezt, hogyan éljenek vele.

És itt most nemcsak a „messziről jöttek”, de mi, magyarországi tanárok is gazdagodtunk.

Fehér Anikó

Évadzáró hangversenyek

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Zenei Tanszéke napi oktatói munkája mellett, igazi kultúra-terjesztő missziót tölt be, a legtermészetesebb módon keltik föl növendékeikben a zene iránti érdeklődést, a zenei életben való aktív részvételt. Az év során egymást követik a mindig „teltházás” előadások a Kodály Kamarateremben, növendékek, tanárok, meghívott előadók közreműködésével. A kiváló nevelői együttes, hangszeres- vokális- elméleti szakemberek, művész-tanárok, mindenkor aktuális programokat állítanak össze, követve a zeneirodalmi eseményeket.

A zenepedagógiai pályára készülők a legmeggyőzőbb módon élhetik át szerepléseik alkalmával az élményszerzés, és az élmény átadásának örömteli és maradandó jelentőségét. Hosszú évek hangversenyeinek sok-sok meghívója, gazdag műsora, a Nőiakar, a Vegyeskar előadásai, a szépen ívelő programok mondatták velem e gondolatokat.

A közös muzsikálás, a kórusban való részvétel sokak számára jelent különös örömet, így a már végzett hallgatók is szívesen vállalkoznak további együtténeklésre. Lelkes tanáraik *Dr. Mindszenti Zsuzsanna* és *Dr. Erdős Ákos* saját kórust is alakítottak, ahol jól harmonizál az egykori „alapító” tagok és a mindig megújuló új tagok együttese.

A Musica Nostra Kórus

Évadzáró hangversenyt tartott 2010. május 27-én

Több mint 15 éve alakult a kórus a Zenei Tanszék egykori hallgatóiból. Kezdetektől szívesen vállalkoztak a szereplésekre, kórusversenyeken való részvételre. Alapító karnagyuk *Mindszenty Zsuzsanna* vezetésével sok sikert értek el, sok díjat nyertek és ismertté váltak messze határainkon túl is.

Széles repertoárjuk felöleli a zeneirodalom minden korszakát, de különös jelentőséget tulajdonítanak a kortárs szerzők előadásainak, sok ifjú magyar zeneszerző köszönheti műveinek sikeres bemutatását a Musica Nostra kórusának.

Évadzáró hangversenyük is tükrözte e sokszínűséget – a XVI. századi egyházi motetták világából, mai magyar szerzők, majd Casals, Manttjarvi, Haruhito Miyagi – legkülönbözőbb stílusú műveinek jellegzetes előadásával. A nehézségek muzikális megoldásainak feloldásával, karnagyuk intéseit érzékenyen követve, a zene és a természet összhangjára hangolva olyan volt előadásuk mint a sokszínű gyönyörű szívárvány.

A koncert bevezetőjében elsorolták az év folyamán addig tartott szerepléseik nagy számát, és egyúttal bejelentették, azt a jelentős nemzetközi elismerést, hogy: a belgiumi Neerpeltben, az „Európai Zenei Fesztivál a Fiatalokért” szervezet, 2010-től négy évre magyar nagykövetségévé nevezte ki Mindszenti Zsuzsánna Liszt-díjas karnagyot. Örömteli gratulációval zárult az eredményes esztendő évadzáró hangversenye.

**Az ELTE Zenei Tanszéke,
2010. június 8-án ünnepi műsorral emlékezett
Robert Schumann születésének 200. évfordulójára.**

A Kodály Kamarateremben *Dr. Bodnár Gábor* tanszékvezető üdvözölte a megjelent nagyszámú közönséget és kiemelte a jelentőségét, hogy a neves zeneszerző jubileumi megemlékezésének aktív résztvevői a tanszék oktatói és hallgatói, ezen kívül meghívott vendégek. A zene és a zenéből inspirált gondolatok megszólaltatói a Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet munkatársa *Pintér Tibor* esztéta; a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetörténésze *Wilheim András*. Valamint *Klukon Edit* és *Ránki Dezső* zongoraművészek.

Bevezetőként Schumann, Rückert versre komponált „Lied”-et énekelte az ELTE Nőikara, *Erdős Ákos* vezetésével. Zongorán kísért *Bodnár Gábor*. Vetített ábrákkal és zongorajátékával illusztrált előadást tartott *Dr. Dominkó István* a tanszék művész-tanára, „A soggetto cavato technika alkalmazása Schumann életművében” címmel, (avagy „betűk a zenében”) mellyel a zeneszerző munkásságának különleges, kevésbé ismert, játékos világába invitálta hallgatóságát.

Heim Mercedesz énekművésznő, a tanszék magánének tanára, Schumann „Dichterliebe” négy dalát, majd a „Frauenliebe dalciklusának” dalaait adta elő. Megelőlegezve a nyolc dal, meghatóan plasztikus szövegi magyarázatával hozzájárult, hogy a mély átéléssel megszólaltatott kifejező énekével, megerősítse a zenei élmény elmélyült megértését. Előadásához méltó partnereként társult a zongora kísérete *Pátkai István* játékkal.

A neves *Ránki-Klukon* művészpáros Schumann op. 66-os „Bilder aus Osten” négykezes művét adta elő nagy sikerrel.

Schumann jelentőségének méltó megemlékezése, az előadó művészek nagyszerű előadása maradandó emléket hagyott a hallgatóságban.

A következő évadzáró hangverseny helyszíne kicsit távolabb esik az egyetemi campustól, de vonzásköre kétségtelen.

**Az Óbudai Kamarakórus és
az Óbudai Kamaraegyüttes
Évadzáró hangversenyét tartották
2010. június 19-én
az Óbudai Evangélikus templomban**

A kórus közel 25 évvel ezelőtt alakult, alapító karnagya *dr. Erdős Ákos* az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Zenei Tanszékének karvezetés tanára. Sok fiatal vezet a zene útjára, és az utánpótlást már az Óbudai Gimnázium növendégeinél kezdi. Szerencsés találkozása a különböző korosztályoknak, a vokális zene, a kóruskultúra megismerése és szerepléseikkel annak megismertetése széles körben. Minden régió, körzet, település, város és kerület büszke lehet a nevét viselő kulturális közvetítőkre. Az Óbudai Kamarakórus fennállása óta számos sikert aratott hazánkban és külföldön egyaránt, nemzetközi kórusversenyeken és fesztiválokon közel 30 díjat nyertek.

Az együttes repertoárját szélesre tárja, a korai reneszánsztól a kortárs zenéig, így minden zenetörténeti kort felölel az énekkar. Ezen belül is egyik fontos feladatnak tekintik a ritkán hallható, jelentős kompozíciók előadását.

„Szálljon fel énekünk”, hangzott fel hangversenyük nyitányaként Pitoni kedves dallama, hogy azt kövesse Palestrina, Byrd, Lassus, Josquin, Verdelot és Monteverdi egy-egy különleges műve. A második részben 20. századi szerzők: Gorecki, Poulenc, Taverner és Nystedt művek hangzottak fel. A szép hangú énekkar finom árnyalati kifejezései jól tükrözték a művek hangulati jellegét.

Közreműködött a mostanában alakult négy tagú *Sibelo Énekegyüttes* akik magas színvonalú, egyéni szolisztikus előadásmódban szólaltatták meg a műveket. Befejezésül *Erdős Ákos* vezényletével előadott Mozart: Te Deum (kv 141) ünnepi hangulatával zárult a szép sikerű hangverseny.

Márkusné Natter-Nád Klára

Emlékezés Kass János grafikusművészre

A magyar művészettörténetnek kevés olyan jelentős alkotója van, aki oly közel került a muzsikához, mint a közelmúltban elhunyt *Kass János*. Ha nem is ismerték őt személyesen a kisdíákok, s tán még tanáraik sem, azért valamennyien találkoztak és találkozhatnak a grafikusművész munkáival, hiszen számos tankönyv, kotta címlapját vagy illusztrációit alkotta meg hosszú pályafutása alatt. Egy nagy stílusművész játékos képvilága a derűt sugárzó vizuális élménnyel ajándékozott meg minket ezekben a főként fiataloknak szóló kiadványokban. Teljes jegyzéket aligha adhatunk itt, ezért csak néhány példát említünk meg.

Egyik legismertebb ciklusa a Balázs Béla misztériumjátékához, vagyis Bartók Béla *A kékszakállú herceg vára* című operájához szöveggényvéhez készült szuggesztív illusztrációkat tartalmazza.

A közvetlenül Kodály műveihez kapcsolódó Kass alkotások sorát az 1977. márciusában megjelent *Psalmus Hungaricus* illusztrációk nyitották meg. Kevés eszközzel is sokat mondó, drámai tömörségű rajzok. A Breuer János előszavával, kottarészleteket hasonmásban bemutató kötet Kass János rajzai révén igazi művészeti album lett. A Zeneműkiadó által jegyzett könyv rajzainak tizennégy darabból álló eredeti sorozata a kecskeméti Kodály Intézet tulajdona. Az e sorozat kiállításához adott vallomásos bevezető a művész kézírásával örökítette meg, hogy a Kodály kantáta milyen mély, életre szóló élménye volt a kórusban éneklő gyermeknek. Kass János maga is idézte e gondolatokat 2007. december 16-án a kecskeméti *Psalmus Hungaricus* emlékmű felavatásakor. (Ld. a *Hírek* 2008/1 számában.) A rajzokról sokszorosított eljárással korlátozott számban az alkotó eredeti kézjeggyével hitelesített nyomatok készültek, így sokaknak szerezhettek örömet.

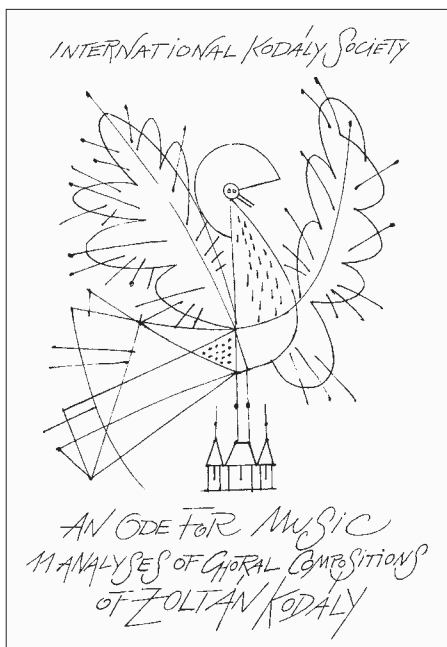
Az 1977-es album könyvbemutatója alkalmából a dedikáció mellé hasonló stílusú rajzokat rögtönzött a művész. E sorok írója szívesen adja itt közre a saját példányába került, eredetileg zöld tintával készült rajzot, a könyv egyik illusztrációjának variánsát. A virtuóz, látszólag könnyűkező, de valójában a vizuális alkotást is szellemi feladatként megéllő, fejben megtervező művész műhelyébe tekinthetünk be általa.

Egészen más stílust választott Kass János a *Háry János* szöveggönyvének kottapéldás kiadásához. Ezt is a Zeneműkiadó adta ki, Eöszte László kísérő tanulmányával, 1982-ben. Sajátos népművészeti hatást mutató stilizáltsággal jelennek meg a darab szereplői, jelenetei. A metszet-sorozatból bekeretezhető nyomatok is készültek.

A tankönyvekhez és kottákhoz készített rajzainak vonalas, némiképp naiv, gyermekrajzokra hajazó stílusát választotta Kass János, amikor a Nemzetközi Kodály Társaság (IKS) felkérésre, szíveségből, címlapot rajzolt a Kodály kórusműveket bemutató tizenegy tanulmányt tartalmazó *Óda a muzsikához* című kötethez. Az angol nyelvű kiadvány címlap-rajzát választottuk a művész stílusjátékának bemutatására.

A mindent tudó toll, ceruza, karcoló-tű és minden más eszköz kihullott a mester kezéből, a műterem ajtaja bezárult az örökkévalóságba távozott művész mögött. De itt maradtak velünk, s az utánunk következőknek is alkotásai, egy hallatlanul sokszínű, gazdag életmű.

Ittzés Mihály

Épitaphe

Életének 91. esztendejében elhunyt Dr. Devecseri Gáborné Huszár Klára

A Farkasréti temető Makovecz termében búcsúztatására megjelent a fővárosi értelmiség jelentős szelete, családtagok, munkatársak, pályatársak, rokonok, barátok, az irodalmi, zenei, művelődési közélet számos személyisége, többek között Orbán Ottó költő özvegye, Kadosa Júlia, Karinthy Márton, Kósa Gábor, Kiss Csabáné Vörös Gabriella, Zalán Magda, Fülöp Attila, Bánffy György, Bródy János és édesanyja Vajna Márta. A hely és az alkalom hangulatát a lemezről megszólaló megrendítő Mozart Requiem adta meg.

Az első emlékező az operaházi kolléga, *Fülöp Attila* volt, aki beszédében felsorolta az elhunyt számos munkaterületét, külön hangsúlyt adva operarendezői életművének. A barát oldaláról az elhunyt megnyerő egyéniségét *Vajna Márta* világította meg, szavait Devecseri Gábornak egy, az alkalomhoz nagyon illő költeményével zárta. Amikor a költő törött görög korszó alakú sírjába helyezték szeretett felesége hamvait *Bánffy György* színművész olvasta fel Devecseri Gábor egyik elmúlását idéző költeményét.

E sorok írója a temetésen a Magyar Kodály Társaságot képviselte, amelynek az elhunyt kezdettől fogva tagja volt. Ugyanakkor az emlékező számára kivételes helyzetet jelentett, hogy végigkísérhette Huszár Klára gazdag életpályáját, kezdve a Sztojanovics Adrienne vezette Szilagyista énekkarban eltöltött időt, a folytatást az Éneklő Ifjúság virágkorában, majd a Zeneakadémia középiskolai énektanárképzőjében végzett tanulmányok folyamán. Amikor pedig az elhunyt a Rádió zenei Rádióiskolájától, melyet megszervezett, megvált, hogy a Zeneakadémia akkor – először és utoljára! – indított operarendezői tanszakát elvégezze, a sors különös játéka folytán még e sorok írójának növendéke is lett. Négyen voltak: Huszár Klára, Horváth Zoltán, Dévényi Róbert és Kertész Gyula. Különös, hogy éppen e négy, egyedülálló diplomával rendelkező szakember, Oláh Gusztáv akkor alapított operarendezői tanszakán végzett rendezők nem kaptak az Andrassy-úti palotában nekik megfelelő feladatot! Ennek ellenére mind a négyen jelentős szerepet tölthettek be Szeged, Pécs, Szombathely, Debrecen stb. zenei életében, talán fontosabbat, mintha részfeladatokat kaptak volna a budapesti operaházban.

Huszár Klára pályája zsenge gyermekkorától kezdve Kodály Zoltán látóterébe került, figyelemre méltó feljegyzései e vonatkozásban a Bónis Ferenc által közreadott „Így láttuk Kodályt” című könyvben olvashatók. Írása nem csak közlés tartalma miatt, hanem a választékos fogalmazás okán is élvezetes olvasmány. Ebből tudjuk meg, hogy férjével, Devecseri Gábor költővel hogyan dolgoztak együtt a zeneszerző Bicinia Hungarica IV. füzete különleges – mari, cseremisiz – versfordításain.

Búcsúzva az elhunyt földi jelenlététől biztosak lehetünk abban, hogy a magyar – közelebbről: a magyar zenei – közéletben maradandó nyomot hagyott az utókorra, és aki látta biztató, bátorító, kedves mosolyát, soha sem felejtí majd el.

Szőnyi Erzsébet

Ádám Jenő emléktábla

Ádám Jenő Kossuth-díjas zeneszerző halála évfordulója alkalmából (1982 május 15.), egykori lakóhelyén XII. ker. Moszkva tér 14-ben a felújított emléktábla előtt, tartottak megemlékezést 2010. május 14-én.

Az emléktábla felújításának a gondolatát *Bartalus Ilona* tanárnő kezdeményezte, aki a Duna Tv zenei szerkesztőjeként emlékezetes szép riportot készített az idős zeneszerzőről.

Mint bevezetőjében mondta: „Naponta járok el Jenő bácsi háza előtt és látom az emléktábla lehangoló állapotát. Az olvashatatlan betűk, az elszáradt koszorúk szomorúságot és szégyent váltottak ki bennem. Legalább a neve legyen olvasható, s koszorúi szépek! Ezért született az elhatározás, rendbe tetetem az emléktábláját és kollégák együttműködésével szervezek egy koszorúzási ünnepséget

Ádám Jenő Tanár Úr, a 20. század nagy zenei nevelője a Zeneakadémia professzora, nagy tudású, szeretetet sugárzó egyéniség volt. Noha Jenő bácsi mentorom, példaképem, tanári és emberi fejlődésem őrzőangyala volt, nem magánakciónak szántam az ötletet, hanem a magyar zene-tanárok közös tiszteletadásának.”

Valóban szép számmal vettünk részt e kis ünnepségen. A Budapesten lévő Ádám Jenő nevét viselő iskolák csoportjai jöttek és szép énekükkel tették emlékezetessé e délelőttöt. A megjelenteket e sorok írója köszöntötte, aki maga is Ádám Jenő tanítványa lehetett.

Ádám Jenő, Kodály Zoltán tanítványa volt a Zeneakadémián, zeneszerzés szakon. A sok tehetséges növendék közül sok évvel később éppen Ádám Jenőt bízta meg Kodály – a magyar gyermekdalokat és népdalokat tartalmazó, a relativ szolmizáción alapuló – énekkönyvek megírásával, az elsőtől a nyolcadik osztályig. Hatása mai napig érvényben van, mindnyájan ezen az úton indultunk a zene birodalmába. Életében sok bölcsességre, emberségre oktatott, a tanítást, a gyerekekkel való foglalkozást mindenek előtt fontosnak tartotta. Ezért is méltó gondolat, hogy iskolák, zeneiskolák és kórusok az *Ő nevét* választva ily módon is tovább örökökítik emlékét a következő generációknak.

Ádám Jenő első munkahelye a Városmajor utcai elemi iskola volt, ma ez a **Kós Károly Emeltszintű Ének-zenei Általános Iskola** (XII. ker. Városmajor u.59.) Örömmel üdvözlöttük az onnan érkező gyerekeket, akik Ádám Jenő Igali népdalgyűjtéséből énekeltek egy vidám hangulatú dalsokrot *Mitők Monika* tanárnő vezetésével. Iskolájukban az Ének-zene terem viseli Ádám Jenő nevét, így naponta emlékezhetnek a névadóra.

A kicsinyek énekét követően, *Szentmáry Kálmán, a Ferencvárosi Ádám Jenő Zeneiskola*, igazgatója elevenített fel néhány adatot Ádám Jenő életéből, és a Zeneiskola, 1993-ban történt névadásának történetéből, ahol azóta is nagy tisztelettel övezik emlékét. Ezt követően a Magánének tanszak – *Avar Judit* tanárnő – növendékei énekeltek érzékeny, finom

hangulatot kifejező stílusban, két népdalt „Szabad a madárnak” és „Én ültettem cédrusfát” amely Ádám Jenő legkedvesebb népdala volt.

Az Ádám Jenő Fenntartói Gyakorló Általános Iskola, 1990-ben tartotta névadó ünnepségét. Majd 2006-ban Ádám Jenő szobrot avattak az iskola épülete előtt a XI. kerületi Köbölkút utcában. Most a felsőtagozat növendékei jöttek énekelni változatos szép népdalcsokrot Ádám Jenő gyűjtéséből, *Alpárné Baranyai Rita* és *Szalay Katalin* tanárnők vezetésével.

A műsort követően az Ádám-tanítványok- és tisztelők helyezték el koszorúikat az emléktábla előtt. Öröndetes, hogy ezt az eseményt képekben is megörökíthettük. Az egykori növendék, *Tálas Ernő*, mint a Stockholmi Királyi Operaház neves magánénekes, ha tehette időről-időre meglátogatta népzene tanárát Ádám Jenőt e házban, és most a tiszteletadás jegyében e fényképekkel emlékezett kedves tanárára.

A volt tanítványok nevében is kívánjuk az ifjúságnak hogy legyenek büszkék névadójukra, ápolják továbbra is emlékét, és e szép hagyományt adják mindig tovább az újonnan érkezőknek!

A „Tavaszi szél vizet áraszt” közös énekével búcsúztunk e bensőséges, közvetlen hangulatú koszorúzási megemlékezés közreműködőitől és résztvevőitől.

Márkusné Natter-Nád Klára

KÖZHASZNÚSÁGI JELENTÉS A 2009. ÉVRŐL

A Magyar Kodály Társaság közgyűlése 2009. május 9-én fogadta el a közhasznú egyesületté nyilvánításhoz szükséges módosított alapszabályt, melyet a Fővárosi Bíróság 2009. augusztus 12-én kelt határozatában fogadott el. Ezzel a Magyar Kodály Társaságot mint közhasznú egyesületet bejegyezték.

Az alapszabályba foglaltak szerint a Társaság Kodály Zoltán életművének népszerűsítéséért, széles körű megismertetéséért fáradozik. A mintegy 800 fős tagság, amely szinte az egész országot átfogja, kisebb részben aktív résztvevője rendezvényeinknek, a többség azonban hallgatóként van jelen. Négy helyen – *Kecskemét, Szeged, Pécs-Baranya, Nyíregyháza - Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Veszprém - Felső-Dunántúl* – vannak nagyobb létszámú tagcsoportjaink. E tagcsoportok részben a közösen kialakított munkaterv szerint, részben önálló rendezvénytervvel dolgoznak. (Szervezeti-gazdasági önállóságuk azonban nincsen.) Társaságunk tagsága zenepedagógusok- és karnagyok, előadóművészek, neves magyar zenei szakemberek, és a zenekedvelő társadalom aktív és nyugdíjas tagjaiból tevődik össze. Intézményi tagjaink között iskolák és kórusok is megtalálhatók, így áttételesen összességében több ezres közönséget érhetünk el.

Szolgáltatásainknak csak egy része tekinthető „belterjesnek”, ilyenek egy-egy szűkebben vett szakmai tanácskozás, továbbképzés, továbbá a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója (tagtársunk) által felajánlott lehetőség, évente 5-6 koncert főpróbájának meghallgatása. Ennek szervezése titkárságunk feladatai közé tartozik. Rendezvényeink egyébként nyilvánosak, most már a közhasznúsági besorolásunk követelményeként is.

Névadónk szellemében nemcsak Kodály-művek, hanem más zeneszerzők, más korszakok, esetenként társművészeti témák is sorra kerülnek programjainkban (előadások, hangversenyek). Rendezvényeinken közreműködőként is számítunk külső szereplőkre, pl. iskolások, fiatalok számára szervezett népdal-vetélkedőn, vagy énekpárosok bicinium-éneklési versenyén, kórushangversenyeken. Egyes programjaink helyi vagy országos szakmai szervezetekkel, intézményekkel közös rendezésben valósulnak meg, de a kezdeményező szerep többnyire a Kodály Társaságé.

Az elhangzott zenei eseményekről, széleskörű tájékoztatásban részesíti olvasóit az évente négyszer megjelenő folyóiratunk, *A Magyar Kodály Társaság Hírei*. Mivel nyilvános terjesztésre nem kerül, a tagságon kívül csak szűkebb szakmai körbe juttathatjuk el.

2009-b en a következő közhasznú tevékenységet folytatta a MKT:

Budapest – központi. Januárban és májusban – a közhasznúsági státusz elnyeréséhez szükséges alapszabály módosítás miatt – ismételten közgyűlést és szakmai napot (előadások, hangverseny) tartottunk.

Hagyományainknak megfelelően *március 6-án* megemlékeztünk Kodály Zoltán halálának évfordulójáról a Farkasréti temetőben lévő sírjánál. Támogattuk a fiatal karvezetők versenyét, és a karvezetői konferenciát.

Júniusban hangversennyel egybekötve mutattuk be a – Kodály Zoltán születésének 125. évfordulója tiszteletére és a Magyar Kodály Társaság megalakulásának 30. évfordulója emlékére – megjelentetett „Kodály Zoltán nevét viselő Kórusok és Iskolák” című kiadványunkat.

Novemberben a KÓTA által szervezett Kodály Zoltán Magyar Kórus-verseny értékelését segítettük.

December 16-án, Kodály születési évfordulóján hangversenyt rendeztünk budapesti és székesfehérvári szereplőkkel a Terézvárosi plébánia-templomban.

Kecskeméti rendezvényeinket a helyi önkormányzat pályázati támogatása tette lehetővé. A tavaszi hónapokban öt iskolában – műsoros megnyitókkal – mutattuk be a MKT tulajdonát képező *Kodály 125* című fotó és dokumentum kiállítást.

Októberben és novemberben a négy alkalomra tervezett ének-zenetanári továbbképzés első két összejövetelére került sor (folytatás a tanév második felében). *December 15-én* helyi együttesek és vendégművészek közreműködésével nagyszabású Kodály-hangverseny volt.

Nyíregyháza. *Januárban* hangversenyt tartott tagcsoportunk helyi zenetörténeti évfordulókra emlékezve. Ősszel zenetörténeti előadássorozat indult, mely, 2010-ben folytatódik. Nyáron moldvai kirándulást szervezett a tagcsoport a magyar népzenei-népművészeti hagyomány megismerésének jegyében.

Pécs. *Március 13-4.*: „Szomszédolás” – pécsi és szegedi kórusok Kodály-hangversenye Szegeden és Pécsen. – Emléktábla avatás, megemlékezés Kodály halálának évfordulóján, helyi együttesek hangversenye. Áprilisban karvezetői műhelyfoglalkozásokat és hangversenyt rendeztek. Részvétel a nagykanizsai Éneklő Ifjúság regionális találkozáson.

Augusztus 20.: hangverseny Kodály egyházzenei műveiből.

December: Koszorúzási ünnepség Kodály születési évfordulóján. Megyei általános iskolai és középiskolai népdaléneklési verseny. – Magyar Kórusok Napja – ünnepi hangverseny a Bazilikában.

Szeged. *Március 6.*: Megemlékezés Kodályról halálának évfordulóján. – Márc. 13-4.: „Szomszédolás” – szegedi és pécsi kórusok hangversenye mindkét városban. *Ősszel:* részvétel a Bárdos társaság rendezvényein. *December:* megyei bicinium-éneklési verseny iskolásoknak. Megemlékezés Kodály születési évfordulóján.

Veszprém. *2009. tavasz:* a megye négy kistélepülésén zenehallgató esték, előadások Kodály vallásos zenéjéről. Éneklő Ifjúság hangversenyek a MKT tag karvezetők közreműködésével.

„Mi is tudunk muzsikálni” zenei ismeretterjesztő játék-sorozat iskolásoknak.

Augusztus 27-30.: Kodály zenei szaktábor. Szeptember: egyházzenei tanácskozás és hangverseny.

November 21. megyei kórusfesztivál a MKT vezetőségi tagjainak részvételével.

Tervezett programok 2010-ben

Budapest – központi. Elnökségi ülések: nyolc alkalommal. – Május: Közhasznúsági közgyűléshez kapcsolódóan szakmai program. – A Kodály nevét viselő iskolák és kórusok szakmai találkozója novemberben. Ennek keretében Erkel-Kodály emlékhangverseny. Együttműködés a Fiala Karvezetői Versenye (Lantos Rezső Alapítvány és Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem – március) és az őszi Karvezető Konferencia megrendezésében (KÓTA).

Megemlékezések, hangversenyek Kodály születési és halálzási évfordulóján.

Kecskemét. A továbbképzési program folytatása tavasszal, ill. új évad indítása ősszel. Éneklő Ifjúság hangversenyek MKT tag karvezetők közreműködésével. Ősszel: közreműködés a 60 éves ének-zenei iskola évforduló programjában. Decemberben: hagyományos Kodály születésnap hangverseny.

Nyíregyháza. Zenetörténeti előadás-sorozat. Hagyományaink nyomában – kirándulás Palócföldre (július). Megemlékezés Kodály és más zeneszerzők évfordulóiról.

Pécs. A Kulturális Főváros program számos rendezvényében vállal feladatot a MKT helyi tagsága.

Március: Pécsi Dalos Nap – koszorúzási ünnepség a Kodály szobornál. *Március 24.* Éneklő ifjúság, *Márc.31.* Kodály Ifjúsági Vegyeskar és Bartók Leánykar jubileumi hangv. *Április:* Bartók-Kodály Műhely fiatal karvezetők számára.

Június: Kodály Zoltán Nemzetközi Gyermekkórus Fesztivál Komlón.

Augusztus 16-21.: Pécs Cantat – gyermekkari és ifjúsági kari Kodály-műhelyekkel

December 16: Koszorúzás, ünnepi Kodály-hangverseny a Pécsi Bazilikában.

Szeged. Kirándulás Erdélybe: „Kodály népdalgyűjtő útjai nyomában”. Decemberben megemlékezés és hangverseny. Debrecen-Szeged bicínium verseny.

Veszprém. Faluról falura, illetve Zenehallgató esték címmel. – kis hangversenyek, ill. zenei ismeretterjesztő előadások kistelepüléseken.

Áprilisban: Éneklő Ifjúság hangversenyek MKT tag karvezetők közreműködésével.

*Május 15.:*Regionális Kicsinyek Kórusa találkozó.

Ősszel: megyei kórustalálkozó és szakmai nap. Megemlékezés Kodályról a decemberi évfordulón. A Kodály 125kiállítás bemutatása Veszprém-ben.

Budapest, 2010. április 14.

Szőnyi Erzsébet elnök

Könyvbemutató

A Hagyományok Háza Közösségi termében

Lajtha Lászlóról

szóló két könyv bemutatóját tartották 2010. június 1-jén

A könyveket bemutatta *Hollós Máté* zeneszerző

***Solymosi Tari Emőke: Két világ közt* –**

Beszélgetések Lajtha Lászlóról

Tudják, hogy Lajtha László a legelső (és sokáig az egyetlen) magyar zeneszerző volt, akit a Francia Akadémia a tagjai közé választott? Tudják, miért nevezték a tagok egymás között Lajtha népzene gyűjtő csoportját Noé bárkájának? Hogy miért volt a komponista kedvence Watteau Indulás Kithéra szigetére című képe? Hogy az itthon sokszor morcos, nyers modorú férfit Franciaországban felszabadult, kedves, mosolygós társasági emberként ismerték?

A fentiek mellett számos érdekesség olvasható Lajtha Lászlóról a Hagyományok Háza kiadásában most megjelenő könyvből, amely a *Két világ közt* címet kapta. Solymosi Tari Emőke zenetörténész húszéves gyűjtőmunka eredményét rendezte kötetbe: tartalmaz beszélgetéseket folytatott Lajtha özvegyével, *Hollós Rózával*; fiaival, *Lászlóval* és *Ábellel*; továbbá a zeneszerző közeli barátaival, munkatársaival, diákjaival. A 344 oldalas kötet – amelyet számos archív és a szerző által az elmúlt években készített fotó illusztrál – nagyrészt eddig még sehol sem publikált beszélgetéseket tartalmaz.

A könyvből kiderül, miért kellett Lajthának regénybe illő módon, leányzöktetéssel házasságot kötnie, megtudjuk, mit gondoltak róla a diák-

jai, akikkel hetente fürdőbe járt, és azt is, hogy saját biztonságát kockáztatva zsidókat mentett a II. világháború alatt... Az egyik jeles interjúalany, *Erdélyi Zsuzsanna* a „kockás füzetről” is mesél, vagyis arról a naplóról, amit azokban az években vezetett, amikor Lajtha népzenei gyűjtőcsoportjának tagja volt. A „kockás füzet”, amely több mint négy és fél évtizeden át pihent a szerző fiókjának mélyén, ugyancsak most jelenik meg a HH gondozásában.

Erdélyi Zsuzsanna: A kockás füzet.

Úttalan utakon Lajtha Lászlóval

A vallásos népköltészet, különösen az archaikus népi imádságműfaj ismert kutatója, Erdélyi Zsuzsanna néprajzi pályáját 1951-ben kezdte, s már 1953-ban Lajtha László gyűjtőcsoportjának tagja lett. Járták a Sopron megyei, vasi falvakat s keresték a népzene történeti rétegeit mind a hangszeres, mind az énekes hagyományban.

Erdélyi Zsuzsanna a hatvanas évek elején látta szükségesnek, hogy Lajtha gondolatait, éppen készülő műveivel kapcsolatos elképzeléseit lejegyezze, továbbá rögzítse mindazt, ami egy európai kitekintésű alkotóember emlékeiben hosszú beszélgetéseik során megjelent. A szerzőnek

nem volt szándéka, hogy írását valaha is közreadja. Amikor azonban a jeles Lajtha-kutató, Solymosi Tari Emőke munkásságát jobban megismerte, úgy döntött, hogy közreműködésével hozzáférhetővé teszi a füzet tartalmát. Imitt-amott közölt már belőle részleteket (például a *Muzsikában*), így a szűk szakma tudott a füzet létezéséről. A régóta várt könyv nemcsak zenei vonatkozásaiban érdekes, hanem egy történelmi korszak és a hozzá kötődő emberi sorsok bemutatása miatt is.

Erdélyi Zsuzsanna a 192 oldal terjedelmű kötetet saját, a Lajtha-korszakból származó tárgyi emlékeivel – dokumentumok, levelek, fényképek – egészíti ki, ezzel képileg is közelünkbe hozva a leírtakat.

A Hagyományok Házában nyílt fotókiállítás a Magyar Kultúra Napján

a kolozsvári Erdélyi Néprajzi Múzeum birtokában lévő Galloway-hagyaték anyagából Zene, tánc, szokás egy angol fotográfus szemével címmel.

Ennek a kiállításnak az anyagából készült a 152 oldal terjedelmű fotóalbum a Hagyományok Háza kiadásában.

Tötszegi Tekla – Pávai István: Zene, tánc, hagyomány Denis Galloway romániai fotói, 1926-1932

című kiadvány könyvbemutatóját 2010. május 25-én tartották.

A kötetet bemutatta: *Pávai István* népzenekutató

William Albert Dennis Galloway (1878–1957) 1927 és 1950 között élt Erdélyben. A húszas évek végén készített festői szépségű képeket és végzett tárgygyűjtést többek között az erdőhátsági, a kalotaszegi, a hátszegi és a bánáti falvakban, az 1930-as években pedig végigfotózta Beszterce környékét, a Barcaságot, az avasi és bukovinai településeket. Megörökítette a különböző etnikumok (román, magyar, szász, hucul, cigány) és tájak jellegzetes településeit, épületeit, jellemző szokásaikat, viseletüket. A Galloway-fotók erőssége a kompozíció, az arányosság, az esztétikum, az erős dokumentálás, a minél aprólékosabb, minél részletesebb információ rögzítés igénye. A Galloway-hagyaték (647 üvegnegatív és 27 színes autokróm lemez) egyedülállóságát többek között az adja, hogy nagyszabású magyar néprajzi gyűjtés Erdélyben ebben az időszakban az ismert történelmi okok miatt nem volt, így meglehetősen kevés képanyaggal rendelkezünk. A walesi származású festőművész fényképeit bemutató kiállításon lehetőség nyílik megismerni az erdélyi falvak hagyományos világát, amely a második világháborúval, az azt követő szovjet rezsimszűrtetésével és a szülőföldjét önként vagy kényszerből elhagyó magyar, német, román, cigány és zsidó lakosság elköltözésével mára végleg elmúlt.

A Hagyományok Háza legújabb kiadványai

Solymosi Tari Emőke

Két világ közt

Beszélgetések Lajtha Lászlóról

ERDELYI ZSUZSANNA

A kockás füzet

Úttalan utakon Lajtha Lászlóval

Devi Gallony

ZENE, TÁNC, HAGYOMÁNY
MUZICĂ, JOC, TRADITIE
MUSIC, DANCE, TRADITION

A kiadványok megrendelhetők:

kiadvány-webáruház: www.hagyomanyokhaza.hu

telefon: 225-6053

Az Editio Musica Budapest legújabb kóruskiadványai

3

ELVARÁZSOLT ÉVSZAKOK

I. Hajnalban...

MEGYERI Krisztina
(1974)

Andantino $\text{♩} = \text{ca. } 88$

S Haj - nai - ban a csé - lé - gől fé - led - ne - csi - mit, ...
M Haj - nai - ban a csé - lé - gől fé - led - ne - csi - mit, ...
A Haj - nai - ban a csé - lé - gől fé - led - ne - csi - mit, ...

© Copyright 2010 by Editio Musica Budapest
Printed in Hungary Z. 44 722

3

151. zsoltár – Psalm 151

KÁKONYI Árpád
(1982)

Andantino tranquillo

S You get back to my fa - ther's house. My
M You get back to my fa - ther's house. My
A You get back to my fa - ther's house. My

© Copyright 2010 by Editio Musica Budapest
Printed in Hungary Z. 44 729

MEGYERI Krisztina: Elvarázsolt évszakok
Női karra. I. Hajnalban...; 2. Hallgat az erdő,
3. Zöld Király; 4. Eljött a szüret (Z. 14 722)

KÁKONYI Árpád: 151. zsoltár
Női karra, angol nyelven (Z. 14 739)

Folyamatosan bővülő honlapunkon

www.emb.hu

a kóruskották mintaoldalai és egyre több kiadvány
hangfelvétele is megtalálható.

Universal Music Publishing Editio Musica Budapest Zeneműkiadó Kft
H-1370 Budapest, P.O.B. 322 • Tel.: (361) 236-1104 • Telefax: (361) 236-1101
E-mail: emb@emb.hu • Internet: http://www.emb.hu